

no. ref. 46.89

CEDDO
FONS
A. VILADOT

LA NOSTRA REVISTA

PUBLICACIÓ MENSUAL

SUMARI

MIGUEL FERRER: Vida, pensament i acció de José Martí. — LLUÍS GASSÓ i CARBONELL: Sant Jordi. — A. BLADÉ DESUMVILA: Contribució a la biografia de Mestre Fabra. — JOAN TRIADÚ: Endimió. — AGUSTÍ CABRUJA: Un amic de la infantesa. — JOAN PERUCHO: Aurora per vosaltres.

CRÒNICA. — El cinquantenari de la mort de Jacint Verdaguer. — *Els Llibres i els Autors.* — Premi Catalunya de Novel·la. Veredicte del Jurat. — Jocs Florals de la Llengua Catalana de l'any 1953. — Carta del Rosselló. — *Les Arts i els Artistes.* — *La Música i els Músics.* — *Els Estudis i les Ciències.* — *El Teatre.* — *Curios i Conferències.* — *Noticiari general de l'Interior.* — *Panorama polític.* — *Els catalans a l'Exil.* — *Vària.*

Direcció, Redacció, Administració
Avinguda Insurgències, 70
Tel. 35-35-36

LLIBRERIA CIDE

INSURGENTES, 70

TEL. 95-58-86

MEXIC, D. P. 8

NOVETAT!

Gramática Histórica Catalana

por A. BADIA MARGARIT

Veritable obra de conjunt, de revisió i síntesi de la bibliografia existent, amb exposició de totes les qüestions fonamentals i interpretació de les seves resultants, antigues i modernes. Tot això ofereix aquest important llibre, escrit en llengua castellana, del professor Antoni Badia Margarit, catedràtic de la Universitat de Barcelona i tenaç investigador en els més variats temes de filologia hispànica. El profund coneixement de la seva llengua materna i el complet domini de la bibliografia corresponent, han permès al professor Badia Margarit la superació de totes les dificultats que comporta qualsevol intent de síntesi, assolint, al mateix temps, una aguda interpretació de l'evolució lingüística catalana. Un altre encert remarcable d'aquesta transcendental obra, molt superior a totes les que sobre la matèria s'havien publicat en idioma català, es manifesta en l'exposició. Tan difícil com sintetitzar i interpretar, era, potser, trobar un to expositiu que fes el llibre útil i aprofitable per a les distintes menses de lectors als quals va adreçat i les quals han estat tingudes en compte en la seva redacció. Car l'obra del professor Badia aspira a ser un text útilíssim a les aules universitàries de filologia romànica, d'Espanya i d'enllà de les seves fronteres. Vol servir, també, com obra de consulta per a lingüistes, filòlegs i altres erudits. Ofereix als escriptors de llengua catalana l'explicació etimològica i l'ús, antic i modern, de gran nombre de vocables i abelles, en fi, respondre a l'interès de l'home de cultura catalana, tan sensible, en els mitjans catalans, als problemes de la llengua vernacle. A través de les seves pàgines, aquesta obra permet de seguir el desenvolupament del català, des dels seus remots orígens fins avui. L'estudi sistemàtic dels fenòmens fonètic-morfològics que regixen l'evolució de la nostra llengua i la importància concedida a l'examen de tots els seus dialectes (central, balear, rossellonès, alonès, lleidatà i valencià), fan indispensable aquesta GRAMÀTICA HISTÒRICA CATALANA, una de les millors de la Romania lingüística.

Un volum de prop de 400 pàgines, 17 x 24 1/2 cms., amb dotze mapes lingüístics, relligat en tela. \$ 78.—

LLIÇONS DE GRAMÀTICA CATALANA

per EMILI VALLÈS

Edició de la Llibreria Síntesi, de Barcelona, acuradament impresa per la casa Clarassó de tan remarcada tradició en l'ofici. Forma un volum de 165 pàgines, en excel·lent paper del d'abans de la guerra i relligat en corroné. Avalora l'obra, del mèrit de la qual n'és una garantia el nom del seu autor, una selecció de textos literaris de renomats escriptors catalans, a propòsit de ser estudiats sota els diversos punts de vista fonètics, ortogràfics i morfològics, oferint una gran multiplicitat d'exercicis escolars.

Preu \$ 10.—

LA NOSTRA REVISTA

DIRECTOR-GERENT: AVELL ARTÍS — SECRETARI: JOAN ROSSINYOL

Es publica mensualment sota el patronatge de la INSTITUCIÓ DE CULTURA CATALANA, de Mèxic

En el centenari del naixement del gran patriota cubà

VIDA, PENSAMENT I ACCIÓ DE JOSÉ MARTÍ

I. ANTECEDENTS.—El primer alçament armat d'importància realitzat pels independentistes cubans contra el domini espanyol es produïa l'any 1823, amb un considerable retard si el comparem amb les lluites primeres de les altres colònies d'Espanya i amb la victòria final que les feia independents.

A Cuba, vençuts els primers intents d'alliberació nacional, passen molts anys abans no es tornen a mobilitzar les forces revolucionàries. I no és fins al 10 d'abril del 1860 que una Assembla Constituent, reunida a Guàimaro, proclama la República de Cuba en armes i aprova una Constitució que és la que es declara vigent en iniciar-se la guerra dels deu anys (1868-1878), sota la presidència de Carlos Manuel de Céspedes, cap dels revolucionaris separatistes.

Aquella guerra es produïa al cap de pocs dies de la Revolució espanyola de setembre, el cabdill de la qual era el general català, monàrquic espanyol, liberal i progressista, Joan Prim i Prats.

I quan començava la primera gran guerra cubana contra l'Espanya imperialista, José Martí complia quinze anys.

II. DADES BIOGRÀFIQUES. — José Martí neix en una casa d'un dels barris més nobres de L'Havana el 28 de gener del 1853. El seu pare, d'origen valencià, servia a l'exèrcit d'ocupació amb el grau de sergent. La seva mare era de Canarias.

Als setze anys, Martí publica el seu poema titulat *Abdala*, d'afirmació separatista, a *La Patria Libre* (número únic) i dona el primer gran disgust al seu pare, espanyolista. Als disset anys, per un escrit adreçat a un antic company que s'ha enrolat a l'exèrcit espanyol, és condemnat per un consell de guerra

a sis anys de treballs forçats. Un cop se li ha declarat la tuberculosi, li és commutada la pena per la deportació i és deportat, precisament, a Espanya, on arriba gairebé coincidint amb l'assassinat del general Prim a Madrid, el 3 de setembre del 1870.

La primera República Espanyola (1873) reconeix com a Estats autònoms Cuba i Puerto Rico. Però el federalisme constitucional republicà espanyol fou lletra morta i, per afegit, el dia 3 de gener del 1874, el general Pavia donava el seu Cop d'Estat i acabava amb aquell règim, carregat de bones intencions, que havia tingut com a primers presidents dos catalans: Estanislau Figueres i Francesc Pi i Marquall. Un altre general espanyol, Martínez Campos, des de Sagunto proclamava Alfons XIIe nou rei d'Espanya; i quan el nou monarca arribava a Madrid, després de desembarcar al port de Barcelona, Martí se n'anava d'Espanya, passava per París i desembarcava al port mexicà de Veracruz.

S'acabà la guerra cubana dels deu anys amb el Pacte de Zanjón, essent governador de l'illa el general Martínez Campos. I Martí va retornar a la seva terra el dia 8 de setembre del 1879, acollint-se a l'amnistia. Però de seguida era obligat altra vegada a marxar-ne, acusat de fer agitació separatista.

III. EXEMPLE I SACRIFICI. — La vida de Martí a l'exili és tota una lliçó de fe en l'ideal i de voluntat de vèncer. Es passa dotze anys voltant per Amèrica, parlant del problema nacional cubà, fent amistats i simpatitzants per al moviment independentista de la seva terra. Viu a Mèxic, a Guatemala, a Venèçuela, i a tot arreu es fa amics dels lluitadors dels moviments populars i democràtics que actuen contra els règims dic-

tatorials que havien substituït la tirania espanyola de l'època colonial. Veu la necessitat de l'acció conjunta de les repúbliques iberoamericanes contra l'amenaça de l'imperialisme nordamericà i treballa amb entusiasme al servei d'aquest ideal.

Segueix fent literatura, però el neguit de saber la pàtria esclavitzada no el deixa escriure amb tranquil·litat. I tenint en compte que allà on hi ha més compatriotes, refugiats i antics residents, i on pot treballar amb una certa llibertat, a desgrat de tot, és als Estats Units, fixa allí la seva residència i burxa incansablement en les consciències adormides dels cubans absents de la pàtria, fins que aconsegueix desvetllar en els millors la fe en l'ideal i els fa renéixer l'esperit de lluita que les contínues derrotes havien mig apagat. Crea el Partit Revolucionari Cubà, dóna conferències, crida a la lluita els amics, reclama la cooperació econòmica dels cubans adinerats i cerca la reincorporació al moviment dels antics combatents, cubans i amics de la llibertat de Cuba. Tot, de cara a preparar la lluita darrera contra l'enemic. La lluita que ell sap segur que serà victoriosa encara que li hagi de costar la vida.

L'any 1892 considera que el moviment revolucionari és prou madur i que cal pensar a preparar la invasió del propi país, tot ajudant i posant en condicions de lluita els compatriotes de l'interior de l'Illa que esperen tant dels exiliats. Va a la República Dominicana per posar a la disposició del veterà Máximo Gómez la responsabilitat militar del partit i aconsegueix plenament els seus propòsits.

Mentre es recullen cabals per a l'adquisició d'armes i per contractar els vaixells que es necessitaran per al trasllat dels voluntaris de l'exili al territori cubà, es dedica de ple a promoure l'alçament del seu poble i edita i fa editar a tots els agrupaments afiliats al Partit Revolucionari Cubà manifestos i fulls subversius que fa arribar a l'interior de l'Illa valent-se de tots els mitjans.

Sense precipitacions, condemnant les impaciències i les accions prematures, sense fer demagògia, avança amb passa ferma pel camí de l'alliberament nacional. De mica en mica havia tingut la sort d'encomanar la seva fe i el seu esperit de lluita a una munió d'amics i simpatitzants que cada dia engruïxen les fileres dels combatents i feien augmentar les aportacions econòmiques.

L'any 1894 és el de més febrosa activitat.

El Crit de Baire tou el toc de clarí que sortí de l'interior, fent vibrar d'emoció els cors dels patriotes exiliats. El dia 11 d'abril del 1895, Martí desembarca amb un es-

camot de voluntaris i s'incorpora a la lluita, a desgrat del seu delicat estat de salut. Fa vida de soldat, pateix totes les incomoditats d'una lluita desigual com és la que menen els independentistes contra un enemic molt poderós comparat amb les seves forces: acut als llocs de més perill, oblidant-se que, en realitat, ell no podia ésser un bon soldat. I a Dos Ríos, el dia 19 de maig, les bales enemigues li seguen la vida.

IV. EL TRIOMF DE L'IDEAL.—Els espanyols, en saber la mort de Martí, pensen que ja tenen el peu al coll dels revolucionaris cubans i que aquella nova guerra era joc de poques taules. Estaven convençuts que la pèrdua de Martí era una pèrdua irreparable per al moviment independentista i veïen ben segura una nova victòria d'Espanya.

El govern espanyol de la metròpoli decideix substituir el general Martínez Campos pel general Valerià Weyler, català de Mallorca i sanguinari a més no poder. Però l'esperit de lluita dels independentistes cubans no minva gens ni mica i es pot dir que el record i la fidelitat a Martí els donen nou coratge.

Les atrocitats i els crims del nou tirà, les seves famoses concentracions de treballadors de la terra matant-los de fam i deixant-los morir víctimes de tota mena de malalties, fan augmentar l'odi dels revolucionaris cubans contra les desferres d'aquella Espanya imperial.

Mentre el govern espanyol de Cánovas declarava, eufòric, que els cubans alçats en armes no passaven d'uns set mil i que l'exèrcit d'ocupació era format per 50.000 homes, i anunciava que seria ampliat a 75.000, el general Martínez Campos, coneixedor de l'esperit de lluita dels patriotes de Cuba, deia que per dominar del tot l'Illa es necessitaven quatre anys, 100.000 homes i una inversió de quatre mil milions de pessetes.

Pel desembre del 1896, els patriotes alçats tenen una nova baixa important entre els seus capdavanters: Antonio Maceo, el gran soldat, vencedor en una pila de batalles, que moria assassinat als quaranta-set anys.

Aquest nou contratemps, però, no permet als espanyols de fer-se il·lusions, perquè els revolucionaris estan disposats a tot. I per si n'hi ha algun que flaqueja, Máximo Gómez dicta una ordre dient que afusellatà el primer que parli de pactar amb l'enemic o d'abandonar la lluita.

El règim d'ocupació d'aquell temps, la política dels governants espanyols a l'Illa, els crims i la incoercibilitat dels governadors-generals i dels funcionaris, són descrits força bé

per un català renegat dels nostres dies, Eduard Aunós, col·laborador de tots els règims dictatorials del seu temps, des del de Primo de Rivera fins a l'actual de Franco:

La incapacidad absoluta de la política española, desde principios del siglo XIX, no había acertado ni en sueños a dotar a los últimos dominios ultramarinos, las islas de Cuba y Puerto Rico, en América, y el archipiélago de las Filipinas, en Asia, de un régimen apropiado a sus intereses y a su lealtad. Desde que España había perdido casi todas sus posesiones, el régimen a que quedaban sometidas las pocas restantes era de lo más primario que pueda imaginarse. Al hundirse el imperio, el ejército había quedado en cierto modo cesante, sin ninguna labor verdaderamente técnica y profesional a realizar. Y la única que los estadistas españoles supieron asignarle, fue lo que se llamaba «el gobierno de las colonias». Estaban estas gobernadas, pues, militarmente. El gobernador supremo, en Cuba, Puerto Rico y Filipinas, era un capitán general, que reunía en su persona todos los poderes y los ejercía de manera sumaria. Con esto, los políticos de la península creían que ya estaba todo hecho. Los militares iban al gobierno de las posesiones españolas, en calidad de administradores o funcionarios, a hacer méritos, obtener ascensos y redondear su posición personal. Y en cuanto al personal civil y subalterno, bastará decir que se mandaba a esos dominios a toda la catterva de familiares y paraguados, remora de los partidos políticos que, no teniendo colocación, empleo ni sueldo en la madre Patria, iban descaradamente a las «colonias» en busca de botín. Llegaba allí, como señalamos antes, lo peor de cada casa. Y las vejaciones que de tal estado de cosas recaían sobre los indígenas, eran incontables y sin remedio posible.

Había en Cuba, foco principal del alzamiento separatista, dos partidos políticos. Uno de ellos se denominaba Unión Constitucional y el otro Partido Autonomista. Figuraban en el primero, casi exclusivamente, los españoles venidos de la metrópoli, afincados en Cuba o viviendo temporalmente en la isla, como empleados y funcionarios públicos; y el partido autonomista estaba compuesto nada más que de cubanos. Ambos partidos eran, no sólo rivales, sino antipodas. Los cubanos les llamaban a los del partido español «unionistas» y éstos denominaban «separatistas» a los partidarios de la autonomía. Lo malo para España era que en la Unión, so capa de patriotismo, se cobijaban los más turbios intereses de muchos españoles que vivían a costa del país; y en cambio, en el partido contrario, figuraban los indígenas de más prestigio y valor, muchos de ellos grandes y verdaderos amigos de España, los cuales, dándose cuenta de las derivaciones catastróficas que el movimiento cubano podía tener, apremiaban a la madre patria para que encauzara el desbordamiento pasional de protesta, mediante la concesión de un régimen más justo y razonable. Los gobiernos de Madrid jamás quisieron prestar oído a tan saludables advertencias. Oír tan sólo pronunciar la palabra autonomía y desgarrarse las túnicas o las levitas, como ante un horrible crimen de lesa patria, para los políticos españoles era todo uno y lo mismo: informados de lo que ocurría en ultramar sólo a través de los parásitos allí residentes, cuyo único interés era que se perpetuara el estado de cosas, el criterio que prevaleció siempre en Madrid fue el de los

«unionistas» a todo trance. Estos suicidas, que ni siquiera lo eran de buena fe, fueron los que rechazaron la proyectada reforma de Maura. Así, pues, perdida la esperanza, los cubanos casi en masa se levantaron por última vez en 1895 y la insurrección ya no pudo apagarse. Contaba ya ésta en sus filas hombres de primer orden, por su sentido político, como Máximo Gómez, y adalides que iban tomando, por su bravura, proporciones legendarias, como el mulato Maceo. El mismo Máximo Gómez reconoció que la tentativa de Maura, en 1893, habría podido todavía atajar el conflicto. Ahora, nada era ya capaz de detenerlo.

Al propio tiempo que en Cuba y Puerto Rico, la rebelión había estallado también en Filipinas. La selección del país, y muy especialmente un corto pero ardiente núcleo intelectual que existía en Manila, había también perdido toda esperanza en España. Esa rebelión de las posesiones asiáticas pudo, no obstante, ser sofocada tras una represión, en la que fue fusilado el escritor José Rizal, que quedó convertido en héroe de la independencia filipina. Después de ello, fue posible llegar a un pacto con los insurrectos, firmado en Biacnabató, el 23 de diciembre de 1897. Pero en Cuba, por el contrario, no había medio de reducir a los rebeldes. Uno tras otro, iban fracasando en la isla antillana los mejores generales españoles. Todos sus métodos fallaban. Martínez Campos, el mismo del pronunciamiento inútil de Sagunto, realizado a raíz de la Restauración alfonsina, fracasó con sus maneras más bien suaves, que procuraban trampear la situación y contemporizar con los arhelos cubanos. Fracasó también el general Weyler, que fue allí a aplicar con mano fuerte procedimientos que lo eran excesivamente. Una de sus obras militares, que en la Península se reputó de idea casi genial, fue la de construir en Cuba, de parte a parte de la isla, en su más estrecho diámetro, una verdadera muralla, que se llamó la trocha de Mariel, con la pretensión de acorralar detrás de ella a las fuerzas insurrectas y su principal cabecilla, Maceo. La ejecución de esa obra simplista, costó una enormidad de millones; y cuando estuvo hecha, el general Weyler se dio cuenta de que los insurrectos y su cabecilla habían pasado al través de la trocha, misteriosamente, como la estatua del comendador atraviesa las paredes en el «Tenorio» de Zorrilla. Así, la rebelión que el general creía tener acorralada en una especie de callejón sin salida, estallaba más fuerte a su espalda y se le subía a las barbas. La muerte del sucesor de Weyler, el general Blanco, no fue mejor. Era imposible salir de aquel atolladero: Cuba en masa, de manera franca o solapada, estaba contra España: nuestros soldados sólo eran dueños del terreno que pisaban; el calor trópic, las fiebres malignas u el vómito, diezaban terriblemente sus filas...

Llegint aquestes coses d'Aunós, qualsevol diria que es tracta d'un home dels nostres. I ja hem dit que no. Eduard Aunós és un català renegat, traïdor a la pròpia pàtria, servidor rastrer de la monarquia espanyola

1. Eduardo Aunós Pérez: *Itinerario Histórico de la España Contemporánea (1808-1936)*.—Barcelona, Bosch, 1940.

d'Alfonso XIII i col·laborador de totes les polítiques reaccionàries i dictatorials que ha tingut Espanya en l'època contemporània. Actualment, perquè no ha pogut arribar a més, és *Procurador en Cortes*. Parla de la necessitat d'atorgar a Cuba un règim autònom i, col·laborant amb el general Primo de Rivera, durant els anys 1923-1930, va consentir sense protesta l'anul·lament de la Mancomunitat de Catalunya; i col·laborant i recolzant el moviment feixista de Franco i la seva *Falange* espanyola, ha consentit sense protesta els més abominables crims contra la ciutadania, contra els drets més elementals de la persona humana i contra la personalitat nacional de la seva pròpia terra, Catalunya, contemplant, impertorbable, la portergació i persecució del nostre idioma, l'intent de despersonalitzar el nostre poble, l'entronització d'un règim d'ocupació militar i l'establiment del mateix tipus de funcionari espanyol que critica en parlar del règim establert a Cuba...

Però Cuba ja tenia assegurada la seva llibertat per l'esforç abnegat dels seus millors fills i per la col·laboració dels demòcrates d'altres terres, simpatitzants i defensors actius de la independència cubana. Per acabarlos d'ajudar en la victòria sobre Espanya, l'incident del *Maine* provocà l'hostilitat dels Estats Units. La Cambra i el Senat, després de conèixer el dictamen dels tècnics, encarregaren al President McKinley que recolzés els afanys independentistes dels cubans, i, per tant, que procedís amb tota energia contra l'Espanya imperialista.

Martí havia temut sempre una intervenció nordamericana, perquè suposava afanys igualment imperialistes a més de quatre polítics dels Estats Units. I no s'equivocava gens. Però el triomf de l'ideal de Martí no es va fer esperar gaire i fou una realitat l'any 1901, en promulgar-se la Constitució, després del període d'intervenció *pacificadora* i *ordenadora* dels Estats Units d'Amèrica, tota

la política dels quals fou basada en la famosa Esmena Platt.

V. CONCLUSIÓ.—Cuba i Catalunya sempre s'han sentit solidàries en la lluita per la llibertat i contra la tirania espanyola. Les grans figures republicanes i catalanistes d'aquell temps van palesar en tot moment llur adhesió a la causa nacional cubana. Francesc Pi i Margall fou un dels més esforçats defensors del poble i de les reivindicacions de Cuba². Valentí Almirall en fou un altre. I no foren pocs els catalans, residents a l'Illa, que s'enrolaren amb les armes a la mà al costat dels voluntaris separatistes, mentre d'altres catalans ajudaven, moral i econòmicament, la lluita independentista acabada per Martí. I en signar-se el Tractat de París, que liquidava les restes de l'imperi colonial espanyol en terres d'Amèrica, Enric Prat de la Riba redactava aquell manifest de solidaritat indirecta amb el poble alliberat de Cuba, adreçant-se *Als Catalans* per a fer-los veure els estralls de la política centralista i els greus perjudicis que ocasionava als països que vivien sotmesos a l'Estat espanyol.

Avui com ahir, els catalans nacionals i demòcrates, tant els exiliats com els de l'interior de la Catalunya ocupada militarment i vilment escarnida pels espanyols continuadors de la política sanguinària practicada a Cuba, es manifesten solidaris dels patriotes cubans i s'associen, respectuosos, a l'homenatge que es tributa aquest any al Guia i Apòstol José Martí, ciutadà exemplar, dintre i fora de la seva pàtria, al servei de la llibertat individual i col·lectiva.

MIQUEL FERRER

2. Conangla Fontanilles: *Cuba y Pi y Margall*.—La Habana, Lex, 1947. Un estudi magnífic amb un apèndix reproduint tots els articles i discursos de Pi i Margall a favor de l'autonomia, primer i, després, de la independència de Cuba.

SANT JORDI

*Abril, joiós, floreix: Amor la sang encén,
i tu, heroi llunyà, de nou véns i ens despertes
Fóssim purs un instant, de cor i pensament,
no caldria l'escut ni el jou del manament,
sinó l'encaix segur d'unes mans ben obertes.*

LLUÍS GASSÓ I CARBONELL

Contribució a la biografia de Mestre Fabra

L'any 1941, a Montpeller, l'enyorat Francesc Pujols em va invitar a prendre unes notes de les converses que ell tenia aleshores amb Mestre Fabra.

Aquestes converses —a recds d'un vell cafè— anaven al graó de la inspiració, per dir-ho així, i calia agafar les idees al vol, la qual cosa no sempre era fàcil. Jo no sóc taquígraf. Les notes que segueixen són, doncs, el resultat d'una ordenació relativament arbitrària, però el fons és autèntic.

Transcripció així mateix algunes de les intervencions de Francesc Pujols, per creure-les d'interès.

LA NOIESA

I

ELS PRIMERS ANYS. ELS PARES

POMPEU FABRA I POCH va néixer el dia 20 de febrer del 1868, a Gràcia, en una torreta d' la Travessera de Dalt, vora el Parc Güell.

—En aquells temps —deia Mestre Fabra— Gràcia era un poble i el Parc Güell un lloc silenciós i solitari. De la meua primera infància me'n recordo a penes, però tinc la impressió que els començos de la meua vida van passar no pas dintre la turbulència d'una gran ciutat, sinó enmig de la tranquil·litat d'un poble petit i gairebé enmig del silenci del camp... Crec que l'ambient dels primers anys de la vida deixa una marca inesborrable. L'ànima d'un noi de poble és distinta en molts aspectes de l'ànima d'un noi de ciutat. I com que les impressions no són les mateixes, es podria dir que la visió del món també és diferent. En els pobles, la gent està més a prop de la Natura que els habitants d'una gran població. Aquests són potser més polítics, però els altres són més vius i tenen més habilitat per a les coses pràctiques de la vida... La vida de poble ara em torna a temptar, sobretot quan penso en llocs de mar i de muntanya com n'hi ha tants a Catalunya.—

L'època del naixement i dels primers anys de Pompeu Fabra corresponen als temps de la Revolució de Setembre i de la primera República espanyola. Les qüestions polítiques eren a l'ordre del dia i el petit Fabra en va sentir parlar molt aviat, especialment al seu pare, que era liberal, del partit del general Prim: un revolucionari, gairebé. Tant és així, que aquest home va estar detingut per les seves idees polítiques, en un vaixell, al port de Barcelona (igual que Pompeu Fabra, mig segle després, a l'Uruguai), i àdhuc, en una altra ocasió, va veure's obligat a passar la frontera i refugiar-se a França, concretament a Carcassona, on va viure algun temps exiliat.

—En aquest aspecte —deia el mestre— la vida del meu pare és una anticipació de la meua. Era un idealista i un patriarca, ja que va tenir tretze fills. Jo vaig ser el més petit. A casa meua, quan jo era infant, no tot eren flors i violes; però el meu pare sabia desempallegar-se i sempre el vaig veure

sortir del pas. Es dedicava al negoci de passamaneria, si bé no vivia dominat per l'afany de fer diners. Es preocupava no solament del que passava a la península, sinó de la situació internacional, comprava llibres i sabia l'italià. Tot això jo no ho vaig descobrir fins que ja tenia catorze o quinze anys. Em va plaire molt sobretot que el meu pare sabés parlar la llengua italiana, i en aquest fet, segons com es vulgui interpretar, es podria veure un antecedent de la meua afició a les qüestions lingüístiques. La meua mare havia tingut tants maldecap per culpa de les idees del meu pare, que sovint em deia: «Sobretot no et dediquis a la política!» I estava contenta de que jo, als quinze o setze anys, encara no hi pensés. Qui li ho havia de dir!—

Pompeu Fabra parlava de la seva família amb una tendresa continguda, en bon enamorat de les virtuts que ell va practicar sempre, i si feia alguna reserva, en evocar els anys de la seva infància, era per creure que el seu pare havia estat poc expansiu amb els fills.

—Era un home poc parlador, o, millor dit, poc confidencial. Però he de reconèixer que en aquest sentit, sóc una mica com ell.—

II

PRIMERS LLETRES

A les vespres de la proclamació de la primera República, el pare Fabra va ser elegit alcalde de Gràcia. Això va fer que la família anés a viure al carrer Major, prop de Casa-la-Vila i no gaire lluny de l'escola.

Aquesta escola devia ser una cosa deplorable, ja que Mestre Fabra parlava com d'un malson de les seves primeres experiències escolars.

—El mestre —deia el filòleg— portava una barretina negra, horribosa, la qual no es treia mai, i anava sempre amb una canya molt llarga a les mans. Els cops sovintejaven. Els nois secàvem la tinta amb pols que arrebegàvem de terra i presentàvem la plana que havíem acabat d'escriure, amb les lletres color de maó. Més tard, quan vaig canviar de col·legi, vaig tenir una gran sorpresa en veure, per pri-

mera vegada, un banc nou i sencer. M'havia arribat a creure que totes les taules d'estudi havien de ser brutes, plenes de ganivetades i amb els tinters de plom.—

La restauració de la monarquia va ser un trasbals per a la família Fabra. El pare va deixar l'alcaldia de Gràcia i anà a viure amb tots els seus a Barcelona, a una casa del carrer de la Diputació, entre Claris i Llúria, vora el passatge Permanyer.

Aleshores el carrer de la Diputació era simplement un escampat amb cases de pagès, pallers i eres, corral i gallines. Els nois jugaven en ple camp i corrien pels camins encara bornats d'atzavares.

D'aquest canvi, l'única cosa agradable per al petit Fabra va ser allunyar-se per sempre més del mestre de la barretina negra. Poc temps després, una germana seva va casar-se amb Bartomeu Gali* i llavors tots van anar a viure al domicili dels nous casats, al carrer de Llúria.

Van passar temps difícils. El negoci del pare Fabra va anar malament i el liquidà; però al cap d'uns mesos va obtenir un càrrec modest a l'Ajuntament de Barcelona. Era un dels encarregats de l'anomenat *Flet Contraste*, i tenia cura de revisar el pes de les mercaderies dels vaixells que descarregaven al moll.

III

FETS IMPORTANTS

Any baix, any dalt, és ara quan es produeixen tres fets importants sota el punt de mira de la vocació de Pompeu Fabra. Els dos primers semblen únicament precursors, però el tercer és definitiu, el fet fulminant, com l'anomenava el propi gramàtic.

Un dia, regirant calaixos, va trobar unes libretes velles les quals havien estat dels seus avis. Eren, simplement, un registre de comptes; però totes les anotacions figuraven escrites en català.

Al noi Fabra, això, li va fer estrany, ja que l'ambient de casa seva, pel que toca al catalanisme, era el de totes les famílies barcelonines d'aquells temps. Ell ja havia observat que si bé tothom parlava català, tothom escrivia en castellà, però les libretes dels avis van donar-li per primera vegada la impressió que no sempre havia passat igual i que també es podia escriure en català.

El segon fet va ser l'arribada a Barcelona d'una família cubana —pare, mare i fill— expatriada per motius de caràcter polític i la qual portava una recomanació d'un capità de vaixell, amic dels Fabra. Les dues famílies van lligar bona amistat.

Per bé que nascuts a Cuba, els expatriats eren d'origen basc. El pare es deia Arregui i la mare Ziburu. Però tenien també un avantpassat italià i sabien parlar la llengua italiana. Parlaven així mateix una mica el francès i en poc temps van aprendre el català, sobretot el noi, que era de la mateixa edat i condeixeble de Pompeu Fabra.

* Bartomeu Gali, o sia el pare de Francesc Gali, el primer, aquest, que va portar l'Escola d'Art Modern a Barcelona. (Pujols).

Els dos nois tenien una gran afició als idiomes i al final van acabar per inventar un joc en el qual intervenien soldats de diverses nacions. Però com que el català, el castellà, el francès i l'italià no bastaven a proporcionar una llengua a cada exèrcit, van haver d'arbitrar llengüatges imaginaris.

Mestre Fabra deia que a desgrat de la puerilitat d'aquest joc (el qual ell havia d'ensenyar després als seus nebots) era relativament sistematitzat. Les paraules noves s'organitzaven d'acord amb certes regles i formaven frases més o menys correctes. Les paraules tenien, fins i tot, una fonètica especial, la qual era una barreja de tots els sons parlats que ells coneixien.

—De l'amic Arregui —deia Pompeu Fabra—, del meu primer amic aficionat com jo a la filologia, en guardo un bon record. Ell va estudiar per a marí. Ens vam separar, però ens vam escriure molt de temps. Ell va casar-se amb una xicota italiana i després d'uns anys de felicitat, va perdre la vista, de malaltia, i retornà a L'Havan, on morí.

IV

EL FULMINANT D'UNA VOCACIÓ

Es pot dir que als dotze anys, el noi Fabra es feia aquest pensament: «Al món hi ha moltes llengües, però els homes, per regla general, només en tenen dues: una de familiar, fàcil, entenedora i sobretot bona per jugar amb els amics, i una altra (la del mestre de la barretina negra) que serveix principalment per a escriure.»

Aquesta idea del petit escolar corresponia, en certa manera, a la realitat. El seu pare i els amics de la família parlaven en català i escriviè en castellà. Semblava que no podia ser altrament.

—Jo, aleshores —explicava el Mestre— vivia amb els meus pares i les meves dues germanes, la Ladrina i la Casada amb en Gali. Aquests tenien dos fills, els meus nebots, als quals jo només portava cinc o sis anys. Un estiu, el matrimoni Gali i els meus nebots van anar a passar les vacances a Camprodon (el poble natal del meu cunyat.) Ens van escriure i el meu pare va contestar; però va voler que junt amb la seva carta n'hi hagués una altra de meua, adreçada als meus nebots. Aleshores ells ni tan sols devien saber llegir; però això, als ulls del meu pare, no volia dir res. Vaig començar la meua carta mecànicament, tal com m'havien ensenyat a l'escola: «—Queridos sobrinos...» I no vaig poder continuar. Em va sonar tan malament! La meua idea era que tractant-se de parents als quals jo estimava molt, calia escriure les mateixes coses que els hauria dit parlant cara a cara. Queridos sobrinos era completament inacceptable, una cosa absurda. El meu afecte perdia tota la gràcia. A mi, en qüestió de sentiment, mai no m'ha agradat fer comèdia. Sense mesurar ni preveure les conseqüències del que anava a fer, vaig reprendre la ploma, vaig esborrar la primera frase i vaig escriure: *Estimats nebots...* I llavors tot va anar com una seda. Adhuc aquella carta va resultar més llarga del que jo havia imaginat.

Es d'aquest fet que em va venir la idea que els catalans no podíem escriure ni expressar bé allò que sentíem, si no ho fèiem en català. De manera, doncs, que jo vaig començar a sentir la nostra llengua, afectivament, biològicament. Però el més curiós és que la meua decisió va tenir un resultat immediat, sorprenent. El meu pare va voler veure el que jo havia escrit. Agafà la carta i em va mirar: «Què has escrit ací?» Jo vaig explicar-li-ho. Ell tenia la impressió que el català era una llengua difícil d'escriure o que, en tot cas, només servia per a escriure versos destinats als Jocs Florals. En acabar de llegir, em va tornar a mirar, però aquest cop francament sorprès. No va dir res; però, al cap d'uns dies, quan ell va haver de tornar a escriure als de Camprodon, ho va fer en català...

El senyor Pujols.—Es pot dir, doncs, que la vostra primera conquesta lingüística va ser la del vostre pare.

V

UN PROFESSOR JOVE

Mestre Fabra.—Aquesta victòria, si volem anomenar-la així, em fa ver pensar que no bastava escriure en català de qualsevol manera, sinó que calia escriure'l bé, i que per a escriure'l bé, calia aprendre'l. Però aviat és dit. Jo comprenia que aquest aprenentatge requereix mestres i llibres. Un dia vaig explicar al meu pare les meves preocupacions i ell, que les veia amb simpatia, em va dir que potser hi trobaria solució. Aleshores es va posar a regirar l'armari on guardava els llibres i en va treure el *Diccionari de Lavèrnia* i la *Gramàtica de Bofarull*. Em vaig sentir tan content, que no se'm va acudir de preguntar si els llibres eren una deïxa dels avis —com les velles llibretes de comptes— o si els havia comprat ell. Després he pensat que el meu pare devia haver estat *floralista*, en la seva joventut, i que havia tingut relació amb algun o alguns dels poetes de la seva època. De tota manera, això ve a confirmar la tradició familiar de la qual he parlat. La meua vocació va ser una cosa pastada pels sentiments familiars, però reconec que el factor decisiu, el xoc fulminant que em va fer prendre consciència del que era i significava la nostra llengua, fou aquella carta als nebots. Aleshores vaig veure clarament que per a nosaltres, per poder expressar els nostres afectes, només hi havia una llengua honorada: la nostra.—

Mentre el noi Fabra feia aquestes descobertes, seguia estudiant. Durant un temps, va anar al *Colegio Miralles*, el qual, segons anunciava un rètol que hi havia en un balcó, era de primer i segon ensenyament, *agregado al Instituto*. Després anà a raure al col·legi Maimó, del carrer de Jaume I.

Bartomeu Gall, el cunyat de Fabra, era professor de Retòrica i Llatí d'aquests dos col·legis. D'ací la tria.

Un altre fet significatiu de la vida del futur filòleg és que va començar molt aviat a fer de professor. Al col·legi Maimó, entre els seus condeixe-

bles, n'hi havia un que tenia més de 30 anys. Era el més vell de la classe i tothom li deia el *senyor Moret*. Malgrat la diferència d'edats, Pompeu Fabra i el *senyor Moret* es van fer amics i l'estudiant jove va acabar donant lliçó de matemàtiques a l'estudiant vell.

Mestre Fabra.—Puc dir que la meua carrera professoral començà als quinze anys.

El senyor Pujols.—I podeu dir també que vàreu començar ensenyant matemàtiques, igual que Balmes i Cambó.

VI

EL SISTEMA DE BOFARULL

Mestre Fabra.—Amb les matemàtiques, em passava una cosa... No m'agradaven, però m'interessaven. Considerava que les matemàtiques eren un estudi que obligava a fer un esforç i a superar-se constantment, una mena de *Gimnàstica mental*. Després he vist que ha estat aquesta la meua manera de considerar moltes coses. Adhuc l'excursionisme... Però el meu *dada*, com diuen els francesos, era la gramàtica. Els meus estudis de llatí, de francès i d'italià (aquest, pel meu compte) havien continuat ordenadament. Aviat vaig fer-me un concepte de les principals qüestions gramaticals i del que era una veritable gramàtica. Per això, en estudiar simultàniament la *Gramàtica de Bofarull*, vaig veure que divagava i que no ofería cap garantia. Em va semblar una obra que no servia i que més aviat enredava. Només cal apuntar que quan Bofarull es troba en dificultats pel que respecta a la conjugació dels verbs, surt del pas (es creu sortir del pas) amb una nota que diu més o menys: «Si alguna d'aquestes formes (verbals) resulta massa estranya o inhabitual, hom en pot prescindir...», o bé: «Queda al bon criteri de l'estudiant adoptar aquesta forma o la següent.» Aquestes indicacions, en una gramàtica que pretenia fer autoritat, eren desconcertants. Tothom deia el *sistema de Bofarull*, però el sistema no existia. No em va costar gaire de comprendre que la gramàtica catalana estava per fer. Més tard, estudiant el *Diccionari de Lavèrnia*, vaig anar veient, amb sorpresa i tristesa, la decadència a la qual havia arribat la nostra llengua, tot el que s'havia mort, les paraules perdudes, els girs colidats, les conjugacions desusades que s'havien de deixar al *bon criteri* de l'aprenent. Feia pena. Però encara en feia més de veure que el propi Bofarull no escrivia tal com la gent parlava. (*Parlem en comptes de parlem*, per exemple.) Era també paradoxal, d'altra banda, que Bofarull, al costat de les seves manifestacions de tolerància, es dedicava a combatre criteris d'altres gramàtiques i que es fes ressò de velles discussions gramaticals. Cal dir que en el segle passat, de gramàtiques, no en mancaven: n'hi havia de catalanes, de valencianes, de mallorquines i fins de... menorquines. Tothom es creia autoritzat a fer una gramàtica i, com és lògic, no n'hi havia cap d'igual. Va ser davant d'aquest pandemonium que vaig tenir la idea d'escriure una gramàtica sistematitzada, és a dir, per l'estil de les que jo estudiava al col·legi.

V I I

EL PRIMER ASSAIG

—En hores perdudes, i sense dir res a ningú, vaig posar-me a estudiar. Recordo que la primera qüestió que vaig emprendre va ser la conjugació dels verbs de la llengua viva, tal com jo la sentia parlar al carrer, i la morfologia dels pronoms febles inaccentuats: *me, te, se*. Quina forma calia triar? Quina era la bona?

me —m m—
(*Ell me dona.—Ell no'm dona.—Ell em dona.—Ell m'estima.*)

—Una de les meves primeres idees era que el català escrit, encarcerat i capricios, no s'ajustava al llenguatge parlat, generalment viu i moquut. La gent tenia dificultats per a escriure; però no pas per a parlar. I d'aquestes reflexions va néixer el meu primer assaig, aquell *Ensayo de Gramàtica de Catalán Moderno*, el qual no es pot considerar més que com un entreteniment didàctic, a desgrat que ja s'hi pot llucar una tendència o un esperit d'ordenació. Així, quan preconitza, per exemple, la conjugació dels verbs, d'acord amb les formes vives, i la sistematització de l'*em*, jo volia demostrar, sobretot, que

la nostra llengua podia tenir la regularitat de qualsevulla altra llengua culta i viva. En canvi, en aquesta obreta (la qual vaig acabar quan encara no tenia 16 anys), jo estava d'acord amb Bofarull pel que toca als plurals en *os* (*casas, donas*). Va ser quan ja anava a la Universitat i després de moltes discussions, que vaig comprendre que els partidaris del plural en *es* tenien raó. Una altra característica de l'*Ensayo* és la fòbia contra els arcaïsmes. Jo era un antiarcaïtzant a ultrança, i és que aleshores encara no veia que no es podia prescindir de la llengua tradicional. La veritat és que sense aquesta no s'hauria pogut fer l'obra que es va fer. La unitat va sortir de la llengua vella i de la nova.—

Al final de l'època de l'*Ensayo*, Pompeu Fabra seguia estudiant el batxillerat, el qual va acabar un any després al col·legi *Pelport*, del carrer Arcs de Junqueres. Va ser ací on Fabra es va fer amic de Serrat i Bonastre. Aquesta amistat no es va trencar mai i va determinar un esdeveniment important en la vida del filòleg, ja que fou Serrat i Bonastre qui el va induir a fer oposicions a la càtedra de Química de l'Escola d'Enginyers, de Bilbao. Però encara havien de passar uns anys.

A. BLADÉ DESUMVILA

(Seguirà)

E N D I M I Ó

*Trist deixaré l'esforç a una altra espalla,
perquè em trobin els ulls d'eternitat
i una herba nova senti el pes de l'aire,
on em reposen cada dia els peus.
L'espai poblarà d'ombres el seguici
dels morts mal abraçats, fosos amb mi
com un record. Les pedres, en obrir-se,
em somniaran fins al centre del cor,
i no desitjo pluges, ni l'antiga
creació del món, sinó el jardí
vora la llosa clara, terra humida,
perenne de respir i estranya al dol
dels germans, on es recull el silenci
de tots els crits, el manament dels mots,
l'extrem espill de l'aigua navegada,
on vénen mars a plorar els seus ocells
i gelosa la vida ens desempara.*

* * *

*La forma sospitada m'escomet
ara, al bell mig de les altes sorpreses,
i soc la mà del vent damunt el mar
quan s'arriba l'onada i el somniere
abans de pondre's l'innocent destí
tan lluny de llunyanies. Sols l'empremta
trobarà Déu en el seu son precís
i la sabrà fidel, que fou segura,
tota silenci de suavitats.
Mentre obecixo, vénen els mitatges,
l'hotroc rebel que és sentir-me tot sol
i no saber crear la companyia,
sinó doldre'm, obscur, caca als sentits
del cor, sempre amb l'engany hostil que lluita
al centre de la vida avarament,
on reposa sembrada l'esperança.*

Un amic de la infantesa

HE TINGUT EL GOIG DE REBRE la visita d'un jovencell que acaba d'arribar de Catalunya. Té a penes divuit anys i és nebot d'un docte religiós, avui canonge d'una catedral del país basc i bon amic meu des de la infantesa. Havíem anat a estudi junts, havíem jugat a boles i ens havíem barallat més de quatre vegades. Vam anar entrant a l'adolescència; ell se'n va anar del poble i jo també. Ell, a Vic, a fer d'aprenent de capellà, i jo a Girona, a fer d'aprenent de periodista.

No ens vam veure més fins a l'hora de la nostra lleva. Jo, com a estret de pit, vaig haver-me de presentar per a un nou examen a la *Junta de Clasificación y Revisión* de la província. Quan em trobava, amb un grup de xicots, en aquella silenciosa i tranquil·la placeta gironina esperant el moment de la nostra revisió i reconeixement mèdic, va arribar una dona un xic velleta, acompanyant un jove sacerdot.

En ser ja prop de nosaltres, vaig sentir com el novell clergue deia a aquella dona, assenyalant-li a mi:

—Mira, allí hi ha en *Tinet!*—

Vaig mirar-los i vaig reconèixer en la persona d'aquell capellanet el meu amic de la infantesa que un dia, havent estat abans escolà de la parròquia, uns missioners se'l van endur a la ciutat austera i levítica de Vic; la dona sexagenària i humil que l'acompanyava, era la seva mare.

Vaig acostar-m'hi.

—Hola... —vaig fer, una mica tímid, o cohibit; perquè, francament, en aquell precís instant ja no sabia quin tractament donar-li, si el de tu o el de vos... La sotana m'imposava un cert respecte.

Ell va notar tot seguit el meu titubeig, i va dir-me:

—Tracta'm de tu, home; tracta'm de tu...

—Home, veuràs; així, tot de sobte... —vaig excusar-me, somrient.

Vam estar conversant llarga estona, i recordo que en preguntar-li el per què no havia comparegut a la Casa de la Vila del nostre poble el diumenge que vam *quintar*, em respongué que fou degut a que feia uns dies que es trobava un xic malalt i el rector del seu seminari no li havia permès d'emprendre el viatge. I tot continuant parlant de les nostres coses, vam pujar, amb la seva mare, l'escalinata del vell i monacal edifici militar.

Després de la revisió, ens vam tornar a reunir.

—Com t'ha anat? —vaig preguntar-li quan va sortir del consultori oficial del metge militar, o sigui del capità Jesús de la Higuera.¹

—Estret de pit... Igual que tu!

—Està clar! Ereu tan llamencs, quan éreu petits...! —exclamà la bona mare, tota joiosa i complaguda.

Vam sortir junts, i ens acomiadàrem.

* * * * *

Tres o quatre anys després va esclatar la sublevació militar i feixista del 19 de juliol.

Feia prop de cinc mesos —des del 3 de març— que jo era secretari particular del Comissari de la Generalitat, càrrec de primera autoritat de les comarques gironines, exercit en aquells moments pel senyor Eduard Layret, germà de la víctima símbol del terrorisme de Martínez Anido i Arlegui.

Si us digués que durant aquelles dies d'inquietud i de desordre popular vaig preocupar-me per aquell meu amic de la infantesa, us mentiria; no, no vaig recordar-me d'ell ni que al món fos.

Una tarda, però, em vingué a veure una persona de confiança i em feu a mans un bocí de paper, on hi estaven escrites unes ratlles nervioses i alarmants... Era el meu amic que, des de la llar d'aquell missatger, implorava el meu ajut.

«Ahir, al vespre, vaig arribar de Vic; en aquests moments de revolució, en què Déu ni el mateix Govern no poden controlar la massa desbordada, i que per la meua condició de sacerdot puc esdevenir víctima de l'ira de qualsevol incontrolat, he pensat acudir a tu...»

Així, poc més o menys, s'expressava en la seva missiva.

No vaig dubtar ni un sol instant a ajudar-lo en tot el que estigués al meu abast. No era cap sublevat; no era cap feixista, no era cap delinqüent polític... No m'hi podia negar.

—Carles Rahola et podria ocupar en l'arxiu de la Comissaria de la Generalitat; treballaries amb un grup d'altres sacerdots, entre ells el canonge Morera² —vaig propo-

¹ Un subjecte que més tard, en l'època del bienni negre, amb el tinent Bachy, varen assaltar, pistola en mà, la redacció del diari *L'Autonomista*, per una informació que la censura havia prohibit i que feia referència a un aldarull ocorregut entre gironins i un grup de militars, durant un festival de sardanes a la Rambla.

² L'il·lustre historiador gironí Joaquim Pla i Cargol, íntim amic d'aquest canonge, avui *Proto-Notario*

sar-li, en la visita que li vaig fer aquell mateix vespre.

—El bisbe...? —féu ell, més interessat en la sort que aquella hora tràgica havia pogut reservar a monsenyor Cartanyà que en l'ofertament que jo li brindava.

—És a França...³

Va baixar els ulls i no digué res més.

El vaig comprendre perfectament. La por, el temor, s'havia apoderat del seu esperit, i, encara que no s'atrevis a demanar-m'ho, vaig endevinar que el que ell veritablement ansiava, o l'obsessionava, era poder alliberar-se d'aquell *infern*.

Uns dies després passava la frontera, sense entrebancs i amb els papers ben despatxats.

* * * * *

Apostólico, Auditor del Tribunal de la Rota, li dedica, en testimonio de sincera admiración por su intensa y fructuosa labor de estudios y valoración de los monumentos y documentos gerundenses, el seu llibre Gerona Arqueológica y Monumental, aparegut recentment i que el seu autor ha tingut la gentilesa d'enviar-me, amb unes ratlles afectuoses.

³ En el seu llibre, Joaquim Pla parla d'unes reformes i d'un embelliment a l'església de Sant Feliu de la nostra ciutat, i diu que *«hay que confiar que esta gran mejora podrá realizarse en plazo no lejano, pues se ha iniciado ya en las paredes del presbiterio, gracias a la iniciativa del Excmo. Sr. Dr. Cartanyà»*.

Des d'aleshores no n'havia sabut res més; avui, el seu nebot ha vingut a saludar-me en nom seu, bo i fent-me a mans, com a gentil i cordial penyora de la nostra amistat, que ni el temps ni les circumstàncies no han pogut aigualir, tres intims i evocadors llibres de poemes, escrits en llengua vernacle, que el jove canonge ha publicat durant aquests darrers anys a la nostra terra... M'ha impressionant, evidentment, la visita d'aquest noi.

—L'oncle us recorda molt... Diu que quan vós éreu petit vàreu robar quaranta duros d'una de les butxaques de l'ermilla del vostre pare i vàreu comprar un burriquet molt bonic a una tribu de gitanos acampats a les voreres del riu... És veritat, oi?

—Sí, és cert... I ¿com és que, trobant-se, com es troba el teu oncle tan ben situat allà, tu hagis vingut aci, a Mèxic?—

Amb tota la seva bondat, o ingenuïtat, em respon:

—Precisament ha estat ell el que m'ho ha arranjat tot perquè pogués venir...—

I, davant el meu posat d'estranyesa, el minyó s'afanyà a aclarir:

—Oh, és que l'oncle diu, com molta gent, que quan més bases els nordamericans instal·lin a Espanya, més bombes hi esclataran...—

AGUSTÍ CABRUJA

AURORA PER VOSALTRES

Una boca o una flor,
la mínima delícia que les hores aturen
la vesprada sordament remorosa
per on un cor abasta la vida cada dia,
cada dia us invita
amb gracioses sofrances
a la més dura pulcritud lloada,
a una mort que és la vostra,
a un cel on els somtiures són benignes.

Els homes, però, ombrívols,
en cofurnes cixocques i en tempestes d'ira,
quan la llum decandeix a llurs mans de misèria,
blasmen astorades paraules,
ambòls de reverència
o divina grandesa
amb odi caut i angoixa posseïda
mentre vetllen llurs somnis
com si encara l'amor fes rutilar algun rostre.

Quina victòria us cerca
sorrudes llàgrimes, afamades rancúnies?
Si quan la vida s'obre,
dolç infant, blanca veu,

ja designis obscurs arrabassen les mares
abocades a uns ulls
que conegueren la pròpia defallença,
per ventura podrien
ignorar la mentida més cruel i envilida?

Un jou, però, us espanta.
No us espanta la terra,
com no us espanta el núvol,
tu tan sols el deliciós terror de la sang que vigila;
però terra i sang dicten
la llibertat perduda,
aquesta llibertat que defensàreu
com un ultratge a la casa dels amos.

I si els fronts desemparen
la memòria del déu,
del país que intentàreu com una rosa antiga
deshabiteu llur infamant paraula,
llur púrria maleïda,
perquè una aurora vindrà, pròxima i forta:
l'aurora per vosaltres,
la que espera,
la que sempre heu cregut que haurà de néixer.

C R O N I C A

EL CINQUANTENARI DE LA MORT DE JACINT VERDAGUER

Catalunya i diverses col·lectivitats catalanes es-campades pel món han celebrat múltiples actes commemoratius del cinquantenari de la mort del nostre gran poeta, esdevinguda el 2 de juny de l'any 1902. L'editor Aymà i Biografies AEDOS, de Barcelona, han publicat, respectivament, dues biografies magníficament il·lustrades: *Verdaguer, amb la lira i el calze*, de Josep Miracle, i *Verdaguer. El poeta, el sacerdot i el món*, de Sebastià J. Arbó. Els cursos d'extensió universitària celebrats a Sant Cugat del Vallès, dels quals ja parlem en la secció corresponent, anaven dedicats a aquesta rememoració, amb intervenció de renomats estudiosos. L'Ajuntament de Girona va acordar l'erecció d'un bust del poeta a la Plaça de Berna, d'aquella ciutat. A Folgaroles s'ha inaugurat el Recó de Mossèn Cinto, poètic indret al costat de l'església parroquial, exornat amb un petit llac i un brollador i on s'ha posat una pedra que té gravada una estrofa del poeta. Hi hagué ofici solemne, acompanyat per la cobla *Barcelona*; la Capella dels Pares Camils, de Riudecanyes, cantà la missa de Perossi *Hoc est Corpus meus* i feu l'elogi del poeta el canonge de Vic, Lluís Cura. Després hi hagué un acte literari, amb intervenció del doctor Eduard Junyent, conservador del Museu de Vic, parlant de *Verdaguer, capellà*; de Josep Miracle, sobre *Verdaguer, home*; i d'Octavi Saltor, sobre *Verdaguer, poeta*. Finalment, la cobla *Barcelona* oferí una audició de sardanes. A la tarda, la cobla i l'Esbart Verdguer interpretaren unes danses i el rap-soda Isidre Solà recità escollides poesies de Mossèn Cinto.

També han estat donades diverses conferències glossant la vida i l'obra de l'immortal poeta i capellà. Ací a Mèxic, organitzada per l'Orfeó Català, l'escriptor i assagista Josep M. Miquel i Vergés, parlà de *L'obra i la personalitat de Jacint Verdguer*. Al local de l'Orfeó de Sants, Josep Miracle, tractant de *Jacint Verdguer i la seva humanitat*. A l'Institut Municipal d'Història de la Ciutat, Joan Fornell, amb el tema *La infiltració popular i el sentiment religiós en l'obra verdgueriana*. A la Casa del Llibre, Josep Miracle, sobre *De Verdguer a Mossèn Cinto*; mossèn Joan Bonet Català, sobre *La tragèdia Morgades en el conflicte Verdguer*, i Sebastià J. Arbó, que va llegir els capítols *Montserrat* i *La primera missa*, de la seva biografia; digué unes paraules prèvies un popular poeta.

També a Santiago de Xile el Centre Català ha commemorat aquest cinquantenari amb un acte presidit pel retrat del poeta. Va iniciar-lo Pelai Sala amb un parlament expressant el sentit de l'homenatge. Seguidament, un grup de notes, dirigides pel mestre Ramon Muguza, entonà unes cançons amb lletra de Verdguer: *Virolai*, *La cançó de la rosa* i *L'emigrant*. A continuació, Xavier Benguerel dissertà sobre *La poesia de Verdguer*. Després, foren interpretades un bon estol de poesies verdguerianes per l'actriu Montserrat Julià. I l'acte acabà amb un selecte concert de l'Orfeó del Centre Català.

A Buenos Aires s'ha honorat, igualment, la gran figura del nostre ressorgiment literari, amb un acte molt digne, celebrat al Canal de Catalunya, prenit per un gran retrat de Mossèn Cinto, sobre un fons amb els nostres colors nacionals, obra de l'artista Sabater-Oliver. Obri l'acte un parlament del senyor

M. Ripoll, president de la Comissió de Cultura del Casal. Un conjunt de recitadors de la Secció d'Art Escènic interpretaren una tria de poemes verdguerians. Es llegí un treball original del poeta Pere Guanyà, del qual també es recità un magnífic poema dedicat a Verdguer. Francesc Arnó va llegir una ben documentada conferència sobre *El calvari de Mossèn Cinto*. I cloqué la vetllada l'Orfeó del Casal, dirigit pel mestre Pere Bosch, amb el cant de quatre composicions, una de les quals, *L'emigrant*, famosa i popular, del mestre Vives, amb lletra de Verdguer.

A Rosario (Argentina) es feu la remembrança amb una vetllada d'homenatge al preclar autor de *Canigó*. M. Pujol-Canut, president de l'entitat, obri l'acte amb paraules adients. Tot seguit, diversos elements del Centre Català recitaren poesies de Verdguer i una pàgina de l'escriptor argentí José León Pagano. A la segona part, B. Ramentol va fer un comentari biogràfic sobre *Verdaguer i el seu Mecenat*; es recitaren més poesies de Mossèn Cinto, entre altres l'*Oda a Barcelona*; la senyoreta Electra Giró cantà *La mort de l'escolà Virolai* i *L'emigrant*, acompanyada al piano pel mestre Pere Vidal. I fou llegida la poesia *Lloa a Verdguer*, de B. Ramentol, escrita expressament per a aquest acte.

A Córdoba (Argentina), també fou celebrat l'homenatge a la memòria gloriosa de Verdguer, amb assistència de professors destacats de la Universitat cordobesa. Un retrat de Mossèn Cinto, fet especialment pel jove artista Jordi Munill, presidí l'acte, que fou iniciat amb bells mots al·lusius pel president del Club Català, senyor Joaquim Sabater. A continuació, mossèn Marcel·lí Boixader dissertà sobre *Verdaguer: l'home, el català i el poeta*. Seguidament, la senyora Mercè V. de Seras va recitar *El Hador d'or*, uns fragments del *Cant de les Illes gregues* i *El somni d'Isabel*. Per a acabar, la senyora F. C. de Ramos cantà *Virolai*, *El noi de la mare* i *L'emigrant*, acompanyada al piano per Jaume Santamaría.

Catalonia, Societat Paulista de Cultura, del Brasil, ha dedicat el seu acte recordatori a la mort de Verdguer, amb unes paraules del seu president, Josep Montfort, i recitació de poesies verdguerianes per Salvador Puigvert i Salvador Riera, dedicades a Mossèn Cinto.

L'Institut Català d'Art i Cultura, de París, ha dedicat un número extraordinari de la seva excel·lent revista *Presència Catalana* —sense discussió la millor de les publicacions catalanes sorgides fins ara a l'exili— en homenatge al gran poeta. El sumari d'aquest número, riquíssim de fotografies relacionades amb la bibliografia de Mossèn Cinto i dil·lustracions d'Emili Grau Sala, Mentor Blasco, Martí Bas, Antoni Clavé, Marc Cardús i Roger Astruc, conté treballs de Ventura Gassol, Ambrosi Carrion, Carles Grandó, Enric Guiter, Josep Maria Tarragó, Josep Salvat, Carles Cardó, Enric i Carol i Gabriel Nogués. També dona una pàgina musical, autògrafa, del Mestre Pau Casals, escrita el 1895 sobre un poema de Verdguer (*El liri blanc*) i un *Himne a Verdguer amb motiu del cinquantenari de la seva mort*, lletra de J.-M. Tarragó, i música de J. Roca i Carbonell. Del gran poeta homenajat es reproduïxen una dotzena de les seves poesies més característiques.

ELS LLIBRES I ELS AUTORS

LES HORES RETROBADES, poesies per JOAN VINYOLI. Pròleg de JOAN TEIXIDOR.—*Els llibres de l'Ossa Menor*. Barcelona, 1951.

Les hores retrobades, de Joan Vinyoli, obra guanyadora del Premi Ossa Menor 1951, és un conjunt de poesies en les quals l'autor expressa sensacions, d'una manera placida, gairebé deslligada del temps, amb intenció nua. Conscientment defuig l'ornamentació formal per oferir-nos una obra íntima, en la qual la natura, principalment la vegetació, el repòs de la llar i les petites coses són els temes preferents. Vinyoli considera la vida grisa i els homes joguina del temps, i aquest sentiment l'emmena a la malenconia quan s'adona del passat, del que hem estat i del que ja no tenim; per això, la seva obra té sempre un deix de tristesa. Aquesta posició porta l'autor a exposar les seves sensacions amb honestedat poètica i sinceritat, però també el fa ésser sovint massa amant de la intranscendència:

*«Sigueu fidel, oh cor,
a les petites coses;
no l'es donat volar
sobre el callat abisme».*

diu en *Cap a les deus*, i aquesta visió de la vida, que forçosament es lliga amb la seva visió de la poesia, la trobem ací i allà de la seva obra. Hem de cercar, doncs, en *Les hores retrobades*, llibre pulcre i ben versificat, sensacions poètiques expressades amb claredat i placidesa, com un elogi i també una enyorança de les petites coses transparents.—J. R. T.

VA MORIR TAN BELLA, per JOAN FUSTER.—València.

En un petit opuscle batejat amb el títol de *Va morir tan bella*, Joan Fuster ens ofereix cinc invoca-

cions poètiques amaraes de patriotisme, d'extraordinària força expressiva. Cinc sonets precisos, justos de pensament i de paraula, profundament emotius. L'exactitud poètica s'hi nua amb el sentiment nat de l'autor i amb el seu cant vigorós a la llibertat. La devoció a la llengua mare, les virtuts de la terra natal, el ressorgir espiritual de la seva València, la saba que infon als que en són fills, l'anhel d'alliberació, la fe en el destí de Catalunya i en una ulterior integració de tots els pobles de parla catalana, troben l'expressió més pura en aquesta breu obra, que és un notable pas endavant en el camí poètic tan ple de possibilitats emprès per Joan Fuster.—J. R. T.

SONETS. ELEGIA DEL MITE. NITS. MÉS ENLLÀ DEL SOMNI, per JOSEP ROMEU. Pròleg de JAUME BOFILL i FERRO.—*Els llibres de l'Ossa Menor*. Barcelona, 1950.

Aquest llibre de Josep Romeu, que reuneix tres obres —*Sonets*, la primera edició de la qual aparegué en 1944, *Elegia del mite* i *Nits, més enllà del somni*, ambdues inédites fins aqueix moment—, permet de conèixer el poeta i seguir la seva evolució. Obres meritoroses totes tres, presenten al costat de trets comuns unes característiques distintes que corresponen a tres èpoques espirituals de l'autor, per bé que hagin estat escrites gairebé al mateix temps. Els *Sonets*, molt treballats i fins i tot un xic rebuscats, obedeixen a una preocupació de la forma, correctíssima i elegant, i alhora a un anhel filosòfic; Josep Romeu cerca la transcendència de l'amor i, talment un exegeta, n'escateix els sentiments i sospesa els seus plaers, virtuts, dubtes, desenganys, claror, benaurances i punyides, sense perdre en cap moment l'equilibri ni

la volguda gravetat. Aquesta poesia introspectiva i cerebral, emmarcada sempre en una bona versificació, té so medieval passat pel sedàs del gust dels nostres temps. L'ombra d'Auziàs March plana damunt dels vint *Sonets*. En l'*Elegia del mite*, la poesia és més descriptiva i apareix deslliurada de medievalismes. Presenta, en essència, totes les característiques formals de l'obra anterior, però ara s'expressa sonorament amb daler de precisió, ací i allà coberta d'erudició, sempre hàbil i de to elevat. Finalment, *Nits, més enllà del somni* marca un nou camí, potser seria millor dir un nou pas en l'evolució poètica de l'autor. Seguint els viaranyts traçats a la poesia catalana per Carles Riba —en *Elegia del mite* ja s'hi havia encarrilat—, cerca la pròpia personalitat en una dicció més natural i eclèctic, vol establir l'harmonia entre les dues modalitats manifestades anteriorment. Un poc conceptuós en tot instant, entrellaga l'amor al classicisme amb les exigències modernes, la introspecció d'Auziàs March no s'ha esfumat, però ha esdevingut més subtil. El cerebralisme ha pres noves formes. La versificació, més difícil, ha estat resolta amb altres preocupacions. Josep Romeu, però, encara recerca; en tota la seva obra, ben notable, trobem les inquietuds de l'escriptor que, incessantment, vol donar els seus passos amb major fermesa.—J. R. T.

NOTICIARI

¶ A casa nostra, Joan Maluquer de Motes ha publicat una monografia sobre *La cova sepulcral del Forat Negre de Serradell* (Lleida).

¶ Josep Ros i Artigues és l'autor d'un volum de vers i prosa, suara publicat a Barcelona amb el títol *Llibre de Sant Josep*.

¶ A la llar barcelonina de Miquel Saperas, Montserrat Vayreda, néta del Vayreda botànic, germà de Joaquim, el pintor, i de Marià, el novel·lista, ha fet una lectura de poesies originals.

¶ L'Editorial Balmes, de Barcelona, ha publicat la rondalla escènica *Cronos o la moneda d'or*, de mossèn Ramon Garriga i Boixader.

¶ El volum 9 d'*Els llibres de l'Ossa Menor* conté l'*Obra lírica*, de Salvador Espriu, amb els poemes de *Cementiri de Sinera*, *Les hores* i *Mrs. Death*. El volum 10 aplega tota l'obra poètica de Rosa Leveroni, sota el nom de *Presència i recorri* i un pròleg escrit per Salvador Espriu.

¶ En una sessió literària de la Casa del Llibre, de Barcelona, els escriptors Josep Palau, Ramon

PROPORCIONEM REPÒS als VOSTRES ULLS
PUNTUALITAT · EXACTITUD · ECONOMIA

ÒPTICA LÓPEZ

LOPEZ, 157 D

Tels: 36-09-42

MEXIC, D. P.

Atenció a les receptes dels oculistes

Ulleres i cristalls de totes menes

Planes i Rafael Gay de Montellà guaren els oients en una excursió literària concebuda sota el següent itinerari: *De Tossa a la Cerdanya passant per Sitges*, amb motiu de la publicació recent de les seves obres *El llibre de Tossa*, *El llibre de Sitges* i *El llibre de la Cerdanya*, respectivament, dintre la col·lecció de la Biblioteca Selecta.

¶ Salvador Dalí continua revisant l'actualitat de casa nostra amb noves pensades propagandístiques. D'una banda, acaba de publicar una novel·la, en espanyol, amb el nom de *Rostrós ocultos*. També el renegat Miquel Utrillo ha publicat *Salvador Dalí y sus enemigos*, recull polèmic i de defensa de l'obra del pintor surrealista tan aferrissadament acusat de plagiar. I l'editor Josep Janés acaba de fer sortir *Dalí al desnudo*. *Interviu de largo metroje*, per Manuel del Arco.

¶ La *Gramàtica valenciana*, de Carles Salvador, acaba d'ésser reeditada a València.

¶ Mossèn Carles Gardó, exiliat a Suïssa, ha publicat a Barcelona un llibre que porta per títol *El Càntic nou* i que aplega tota la seva producció poètico-religiosa.

¶ Ha sortit el primer volum de les *Edicions Rosa de Reus*, obra del doctor Salvador Vilaseca i Anguera, sobre *La pesta de Reus, a l'any 1530*.

¶ A la Biblioteca Perenne, de l'Editorial Selecta de Barcelona, ha sortit el segon volum de *Folklore de Catalunya - Cançons*, de Joan Amades, amb quatre mil cançons populars, trenta mil refranys i sis mil endevinalles. A la Biblioteca Excelsa, de la mateixa editorial, s'han publicat les *Obres completes*, de Victor Català, amb cinquanta anys de producció de l'escriptor deqana de les lletres catalanes, amb pròleg de Manuel de Montoliu.

¶ Miquel Gaya, de Mallorca, està difonent el seu llibre de poemes *Ruta dels cims*, publicat per la Biblioteca *Les Illes d'Or*, amb un pròleg d'Octavi Saltor.

¶ El volum primer de la Col·lecció *Daphnes*, editada per Ayuda de Barcelona, és la novel·la *Després*, de Maurici Serrahima.

¶ Els darrers volums apareguts a la Biblioteca Selecta, de Barcelona, són els següents: el 101, amb la cinquena sèrie de *Coses vistes*, de Josep Pla, amb el títol *El vent de garbí*; el 102, amb la novel·la en forma epistolar *Bob és a París*, de Carles Soldevila; el 103, amb *El cercle de foc*, novel·la finalista del Premi Joanot Martorell de l'any passat, de Ramon Planes; el 104 és el *Llibre de Sant Jordi*, recopilat, prologat i amb notes de

PREMI CATALONIA

d'EDICIONS CATALONIA, de Mèxic, a la millor novel·la en llengua catalana, inédita

VEREDICTE

En rebre's el darrer vot del Jurat designat per a la concessió del Premi Catalònia, dotat per Edicions Catalònia, de Mèxic, amb 500 dòlars, a la millor novel·la catalana, inédita, que es presentés al Concurs convocat el 14 d'abril del 1950, es reuneixen a la ciutat de Mèxic el President i el Secretari del Jurat per tal de procedir a l'escrutini i assenyalar l'obra guanyadora.

Les obres presentades són: *La nissaga dels Astruc*, *Sicoris*, *Seixanta minuts*, *El miracle de les violes*, *El dimoni mai no jeu*, *Romeu un camarada*, *Costum de somni*, *Conte de fades*, *La família Rouquier*, *L'últim retrat*, *La història d'un secret* i *Tres*.

La família Rouquier va ser retirada pel seu autor, senyor Xavier Benquerel, segons carta datada a Santiago de Xile el 4 de gener del 1953 i adreçada al Secretari del Jurat, per haver obtingut el Premi Joanot Martorell, atorgat a Barcelona el 13 de desembre del 1952.

D'acord amb la votació, les obres votades queden classificades per l'ordre següent:

Tres,
Seixanta minuts,
L'últim retrat,
La nissaga dels Astruc,
El dimoni mai no jeu,
Conte de fades,
Costum de somni,
Sicoris,
Història d'un secret.

Es declara, doncs, guanyadora la novel·la *Tres*, l'autor de la qual resulta ser el senyor Rafael Tasia, de Barcelona.

Aquest veredicté havia d'haver estat donat, d'acord amb les bases de la convocatòria, el 14 d'abril del 1951, però la dispersió dels membres del Jurat i el fet que alguns dels concursants enviessin tan sols dues còpies de les seves obres, en lloc de les tres que indicaven les bases, han alentit la circulació de les còpies entre els membres del Jurat i han causat un lamentable retard en l'emissió del veredicté, pel qual el President i el Secretari presenten les seves excuses als concursants, al convocador del Premi i a totes les persones interessades en el concurs.

Mèxic, 11 de juny del 1953.—Lluís Nicolau d'Oliver, president; Vicenç Riera Llorca, secretari.

Miquel Dolç, el 106 aplega la novena edició d'*Eucarístiques*, de Jacint Verdaguer, amb l'addició de tots els poemes eucarístics escampats en altres llibres de l'autor; el 107 conté les *Proses completes*, d'Eudald Duran i Reynals, amb un pròleg de Josep M. de Sagarra; el 109 és un recull de *Prosa antològica*, de Jacint Verdaguer, prologada i seleccionada per J. V. Foix, i el 110 és degut a Agustí Esclassans i porta el títol *La meua vida* (1895-1920).

¶ En ocasió de les hodes de plata de la Biblioteca Popular Francesc Tarafa, l'Associació Cultural, de Granollers, ha publicat *L'alt*

de Déu, de Josep M. López Picó, amb un pròleg de Ramon Rucabado.

¶ A la llar del patrici barceloní Josep Iglésies, Maria Castanyer ha llegit un recull de la seva poesia, prèvia presentació de Josep M. Boix i Selva. També Josep Riera ha llegit *Estampes de Ciurel* i altres poemes, després d'ésser presentat per Felip Graugés.

¶ La col·lecció *Murta*, de la Institució Alfons el Magnànim, de València ha reeditat les *llenyanies suggestives*, d'Ernest Martínez Ferrando. Aquest volum havia estat publicat per primera vegada l'any 1918.

MARIBEL

Vestits. — Roba interior per a nens. — Bruses fines per a senyora. Jerseys de llana teixits a mà i a màquina. — Mocadors fins. — Mitjons per a nens. — Articles de tocador i per a regals.

Passatge de Irbida, 18
Tel. 18-27-95

Dr. D. Franco

ODONTOLEG

De 11 a 1 i de 4 a 8

Uruguay, 44, d. 112

Tel. 21-20-57

MEXIC, D. F.

ROSO, GIRO & CIA. LTDA.

Fabricants
i Exportadors de

OLI DE RICÍ

(Industrial i Medicinal
USP XII)

MENTOL USP XII

ESSENCIES
DE MENTA

Caixa Postal 3202
Telegrams: Rosogiro

SAO PAULO — Brasil

¶ Ha estat concedit, a Barcelona, el Premi Joanot Martorell 1952. L'obra guanyadora és la novel·la de Xavier Benguerel *La família dels Rouquier*. També obtingueren vots les següents obres: *Sol ponent*, de Rafael Tasis; *Cendra per Martina*, de Manuel de Pedrolo; ... i *la pau*, de Miquel Adlert; *Plaça Reial*, de Marius Gifreda; *L'Oda infinita*, de Maria Teresa Vernet; *Història d'un secret*, de Joan Oller, i *La meua lluna de mel*, de Jordi Elias.

¶ També s'ha atorgat a Barcelona el Premi Ossa Menor 1952, per a poesia, que des de fa tres anys concedeix l'editor i poeta Josep Pedreira. Ha estat guanyat pel mallorquí Blai Bonet, amb la seva obra *Cant espiritual*. En la votació es distingiren també les obres *Mar erillà*, de Guillem Colom; *Celatura dolcíssima*, de Joan Fuster; *Cancel·l*, de Miquel Arimany; *Simplement sobre la terra*, de Manuel de Pedrolo, i *L'argila transparent*, de Roser Matheu.

¶ Així mateix ha estat concedit a Barcelona el Premi Aedos de biografia. Cada any s'atorga un premi a una biografia en català i un altre a una en espanyol. El del 1952 a una obra en català fou declarat desert. El de la biografia en castellà el guanyà Pere Voltes amb l'obra *El Archiduque Carlos de Austria. Rey de los Catalanes*.

¶ Ha aparegut a Veneçuela l'obra de Marc Aureli Vila *Aspectes geogràfics del Zulia*. Molt aviat es publicaran, a Mèxic, dues obres més de catalans, ambdues sobre temes filosòfics: *La vocación humana*, d'Eduard Nicol, i *Sentido de la presencia*, de Ramon Xirau.

¶ El Premi Ciudad de Barcelona 1952 per a poesia catalana ha estat guanyat per Ricard Permanyer amb l'obra *Més erillà dels sentits*; Josep M. de Sagarra fou finalista amb l'obra *Muntanya tridentina*.

¶ Segons estadístiques darrerament publicades, a la ciutat de Barcelona hi ha 190 llibreries i 55 al que se'n diu la província. L'any darrer es van vendre llibres per l'import de 25.811.461 pessetes. Aquest conjunt de vendes, en proporció al nombre d'habitants de la ciutat, dona una xifra relativa de més de vint pessetes per habitant invertides en llibres. Si es computa d'acord amb el nombre d'habitants de tota Catalunya, els llibres venuts al Principat resulten a més de vuit pessetes per habitant.

¶ Agustí Escasans ha publicat darrerament *El cor en flames* i el primer i segon volums de la seva famosa *Ritmologia*.

¶ Mossèn Ramon Muntanyola ha publicat un llibre: *Infants, ocells i nades*, mentre prepara un nou títol: *Pels camins del gran retorn*.

¶ La Biblioteca Central, de Barcelona, o sigui la de l'Institut d'Estudis Catalans, ha experimentat el següent moviment estadístic durant l'any 1951: Volums ingressats: 3.865, dels quals foren comprats 541; obtinguts per intercanvi, 611, i donats, 1950. La classificació per idiomes és així: alemany, 130; arab, 24; castellà, 2.703; català, 246; francès, 231; holandès, 2; anglès, 321; italià, 120; llatí, 30; portuguès, 37; rus, 7, i suec, 14. El nombre de lectors durant l'any ha estat de 100.900.

¶ A la ciutat de Mallorca s'ha tributat un homenatge a mossèn Antoni Pons, qui ha publicat l'obra *Bealluns*, narració històrica d'un sorollós episodi del segle XVI.

¶ Aprofitant la publicació del volum 100 de la Biblioteca Selecta, que, entre diverses obres noves, ha revalorat i posat al dia moltes obres assenyalades de la literatura catalana, s'ha fet un homenatge al seu editor Josep M. Cruzet, Oferint l'acte Carles Ribà, Octavi Saltor, C. Martínez Barbeito, Miquel Dolç, Carles Soldevila i Josep M. de Sagarra.

¶ Edicions Dalmau i Jover, de Barcelona, ha publicat un volum, amb il·lustracions, de l'historiador i folklorista Aureli Capmany: *Calendari de llegendes, costums i festes tradicionals catalanes*. La mateixa editorial, formant part de les *Visions barcelonines 1760-1860*, que signa Francesc Curet, ha publicat un nou volum, *La vida a la llar*, amb dibuixos de Lola Anglada.

¶ Leopold Piles Ros ha publicat *Aspectes socials de les Germanies de València*.

¶ A casa nostra, Josep Tharrats ha donat a conèixer els *Goigs de Sant Narcís*, amb motiu de la festivitat del sant.

¶ Maria Dolors Orriols ha publicat a Barcelona el llibre de narracions *Reflexos*, amb il·lustracions de Marcel Martí.

¶ L'Editorial Selecta, de Barcelona, ha iniciat una nova Biblioteca Selecta Universal, el volum primer de la qual és el *Llibre de Sant Josep*, de Francis James, traduït per Josep F. Rafols. El segon és *Maria Chapdelaine*, de Louis Hémon, segons la traducció de Tomàs Garcés. Els tres i quatre són el *Primer llibre de la Jungla* i *Segon llibre de la Jungla*, l'obra mestra de Rudyard Kipling, traduïda per Marià Manent.

JOCES FLORALS DE LA LLENGUA CATALANA DE L'ANY 1953

Els Jocs Florals de la Llengua Catalana seran celebrats enguany a Caracas (Venezuela). L'entusiasme dels components del Centre Català d'aquella ciutat, que presideix el doctor Rossend Carrasco i Formiguera, és una bella prometença de l'èxit que obtindrà la *gaia festa*. Mentre esperen poder fer públic el cartell, els organitzadors han enviat profusament, a totes les entitats i organismes catalans interessats en la tradicional contesa literària, la següent comunicació:

«Caracas, 14 d'abril del 1953.

Compatriotes,

Els catalans de Venezuela hem estat encarregats de celebrar enguany, a Caracas, els Jocs Florals de la Llengua Catalana. Hem acceptat l'encàrrec amb plena consciència de l'honor rebut i de la responsabilitat contraïda.

Agrupats al voltant del nostre Centre Català, estem creant els organismes necessaris per a l'organització i bon èxit de la Gaia Festa. Simultàniament, hem començat a establir contacte amb aquelles persones i organitzacions que, arreu del món, són conegudes per llur interès a mantenir la continuïtat dels Jocs Florals.

Tractarem de tenir-vos informats del nostre progrés en aquesta empresa i a tal fi us trametrem un Cartell Provisional tant bon punt ens sigui possible. No volem, però, que passi més temps sense publicar als quatre vents que els Jocs Florals, celebrats sense interrupció durant noranta-quatre anys, tindran lloc a Caracas l'any noranta-cinc de la seva restauració.

Ens proposem celebrar la Festa a la tardor, perquè cal tenir en compte que l'any ja està molt avançat. Creiem que podrem comptar amb tots els premis ja tradicionals i estem fent gestions per a obtenir-ne de nous. En tot cas, clourem l'admissió de poemes a poetes, escriptors i músics perquè ens enviïn les seves millors obres.

Estem segurs que rebrem la vostra millor col·laboració a la tasca que hem emprès i ens ajudareu, en tot moment, a demostrar una vegada més la permanència de la tradició poètica i espiritual de Catalunya.

Us saluden ben cordialment, vostres i de Catalunya.

Rossend Carrasco i Formiguera, President del Centre Català de Caracas.—Domènec Casanovas.

President de la Comissió Organitzadora dels Jocs Florals.—Pere Pi-Sunyer, President del Patronat de Cultura "Terra Ferma".

Adreceu tota la correspondència a nom dels Jocs Florals, al nostre apartat de correus: este 4845.

Les aportacions per a premis i despeses d'organització, podeu enviar-les al mateix apartat, a nom del nostre Tresorer, Josep-Maria Madurell.»

La Comissió organitzadora dels Jocs ha quedat formada així: President, Domènec Casanovas; Vocals: Josep Puig i Pi, Manuel Mainou, Ferran Godayol, Miquel Cardona, Xavier Clapés, Gaietà Calvó, F. Fernández Querol, Bernard Jofre i Marc Aureli Vila; Secretariat: Pere Pi-Sunyer, Linus Moulines, Rodolf Llorens i Josep M. Madurell (tresorer).

La comissió organitzadora dels Jocs Florals del 1952, celebrats, com és sabut, a Tolosa del Llenguadoc, ha tramès al president del Centre Català de Caracas el següent missatge:

«Tolosa, 17 de març del 1953.

Senyor President del Centre Català, Caracas (Venezuela).

Distingit compatriota:

Els Patronats Permanents que asseguren la continuïtat dels Jocs Florals de la Llengua Catalana a l'exili, ens assabenten que, per a la celebració dels corresponents a aquest any, ha estat designat el Centre Català de la vostra digna Presidència. Els amics que hem integrat la Comissió Organitzadora de la Festa de l'any passat, volem expressar-vos la satisfacció amb que hem rebut la nova que un altre país —aquell en què vosaltres residiu— ve a ajuntar-se a tots els ja nombrosos que han vingut acollint amorosament la Festa que anyalment és dedicada a homenatjar la llengua catalana.

Complim, ben fervorosament, la indicació que ens ha estat feta per part d'aquells Patronats, i passem simbòlicament a les vostres mans la inextingible torxa espiritual que atreu, per tot on va, els dalerosos esguards de tots els catalans del món.

Cordialment us saluden.

Vostres i de Catalunya.—Per la Comissió Organitzadora, El President, Joan Alvarez de Lara.—El Secretari, Miquel Galceran.»

CARTA DEL ROSSELLO

Acabo de rebre el número 435 de *Ressorgiment*, de Buenos Aires, i llegeixo l'article *Fragments de Carta* que conté les frases següents: «Altrament ja ens hem assabentat que en virtut d'una llei recent de la República Francesa, s'ensenyava una hora cada setmana el català literari en les escoles públiques del Rosselló. És poc una hora, però això val més que res...»

Us he d'advertir que aquell corresponal de *Ressorgiment* està molt mal documentat. En virtut d'una llei recent, el català s'ha ensenyat només dos mesos (abril i maig del 1952) i només en dos establiments públics del Rosselló (el Liceu de Nòis i el Col·legi de Nòies, de Perpinyà) i només en les classes dels dos anys preparatoris del batxillerat. No res a les escoles primàries, ni a l'Escola Normal de Mestres, ni als col·legis de Ceret i Prada. Com podeu veure, molt poca cosa.

A despit d'aquella pobre preparació, i amb tot i que els punts adquirits amb el català no poden comp-

tar legalment per a l'admissió a l'examen, seixanta-set candidats han presentat la nostra llengua, tots de Perpinyà. És poc i és molt.

Com a punt de comparació, direm que a la Universitat de Tolosa, seixanta candidats (de vuit Departaments, amb ciutats com Tolosa, Montalbà, Agén, Foix, etc.) han presentat l'occità; a la Universitat de Montpeller (cinc Departaments occitans), cinquanta candidats; a la Universitat de Marsella (sis Departaments, amb ciutats com Marsella, Niça, Avinyó, etc.), vuitanta-vuit candidats. I a Perpinyà, amb el boci de Departament i la campanya acarnissada que s'ha fet contra el català, seixanta-set candidats! En realitat, hem aconseguit un èxit.

El mes d'octubre darrer l'administració del Liceu de Perpinyà va demanar al Rectorat vuit hores de classe de català; no se li va donar cap resposta. Es va tornar a demanar i tampoc no se li va contestar res. Cal, doncs, afirmar que a desgrat de la llei Deixonne, el català no s'ensenyava a França. Aquesta és la realitat de la situació.

JORDI CATALÀ

SENSAT

El més exquisit i saborós
dels OLIS D'OLIVA

GAUDEIX MES QUE CAP ALTRE
DE FAMA MUNDIAL
INDISCUTIBLE

Agents: EBSA-Aparat 7420
MEXIC. D. F.

Reg. 4694 "A", S.S.A.—Prop. B-1

LA HISPANA

Administració de Finques. - Compra-venda i Hipoteques.

Atenció personal de

**Francesc Pino
Tarragó**

Artículo 123 N. 37-409.

Tel. 21-80-82.

MEXIC. D. F.

ESENCIAS Y MATERIAS PRIMAS, S.A.

Isabel la Católica, 10
Tels. 1-61-51 i 1-9427-5
Cable. ESYMAPRISA

MEXIC. D. F.

LES ARTS I ELS ARTISTES

¶ L'any 1952 s'ha complert el centenari de la naixença de l'arquitecte Antoni Gaudí. A Barcelona s'ha constituït l'entitat *Amics de Gaudí* que ha organitzat i portat a terme actes de transcendència i relleu a la memòria del gran arquitecte de la Sagrada Família. Entre altres, un concurs internacional, que fineix el 31 de març d'aquest any, per a premiar els millors treballs que siguin radiats o publicats a la Premsa de qualsevol país i en qualsevol idioma. Formen el jurat els senyors Josep Puig i Cadafalch, president; Joan Rebull, Albert Skyra, Francesc Folguera, J. V. Foix, Josep M. Sostres i Oriol Bohigues, que actuarà de secretari. També el Centre de Lectura, de Reus, ha instituït trenta premis, de 1.000 a 2.500 pessetes, per a treballs en vers i en prosa dedicats a commemorar el centenari del renomnat arquitecte.

¶ A la Galeria Plàstica, de Buenos Aires, el pintor Joan Batlle-Planas ha presentat un conjunt d'aquarel·les i dibuixos sota els títols de *Les nàvies* i *La nit i la nit*. I en els salons de la Societat Hebrea Argentina, de la mateixa capital, ha exposat una vintena d'olis i tremps, executats des del 1946 al 1952. I, encara, n'ha obert una altra a la Sala Van Riel, també de Buenos Aires.

¶ Idèntica activitat ens plau assenyalar de l'artista gravador Pompeu Audvert, per terres argentines. Darrerament, ha fet una exposició de les seves obres a la ciutat de La Plata. I a la Societat Hebrea Argentina, de Buenos Aires, ha presentat vint-i-dues obres que donen idea cabal de la capacitat creadora i de la forta personalitat artística del nostre compatriota, reconegut com a un dels més grans creadors contemporanis de l'art del gravat. Finalment, les autoritats del Museu de Belles Arts, de la ciutat de Córdoba, han convidat el nostre artista a presentar una mostra dels seus gravats.

¶ Josep Planes-Cases ha resultat guanyador del segon dels tres premis adjudicats en el Primer Saló del Poema Il·lustrat, organitzat per l'Associació *Gente del Arte*, de la ciutat d'Avellaneda (Argentina).

¶ Per als Museus Municipals d'Art, l'Ajuntament de Barcelona ha adquirit darrerament un retaulle del segle xvè, obra de Joan Reixach, procedent d'un convent de Mora (Terol), per la quantitat de 450.000 pessetes. També, a proposta del jurat de qualificació i adquisicions de l'Exposició Municipal de Belles Arts-Tardor

1951, l'Ajuntament ha comprat, entre les que no foren premiades en aquell concurs, per un import total de 37.000 pessetes, les obres següents: *Rambla de les flors*, d'A. Estradèra; *Interior amb figura*, d'A. Rafols Casamada; *Flors*, de Tina Nin; *Estudi de figura*, de L. Garcia Oliver; *Retrat*, d'A. Garcia Morales; *Arbreda*, de J. Torres; i l'escultura *Juventut*, de Josep Danyach.

¶ Darrerament han estat presentades a les galeries barcelonines les exposicions següents: *Sala Gaspar*: Gravats antics i moderns i pintura antiga, Médard Verburgh, Rafael Estrany, Valentí Zubiaurre, Vila Cases i Lluís M. Güell; *Galeria Grifó i Escoda*: Pintura antiga, Guido Cadorin, Tarrasso, T. Wagner i Vicents Navarro; *Sala Rovira*: S. Claveria, G. Alonso, Pous Font, Joan Torres, Armand Domènech, Ramon Rogent, Maria Jesús de Solà i Tina Nin; *Galeria Argos*: Jacint Oliver, Carboneres (miniatures), Solanes Pinyol, Magí Oliver, Lluís Morató, Ramon Llovet, Navarro Redón i Morera; *Galeria Seleccions Jaimés*: Angelina Alós (ceràmiques), Pere Marra, J. Gaspar Romero, Primer Saló d'Art Modern Basc, Victor Romero, J. Asensio, J. Rovira, Amadeu Fontanet i Jaume Massip; *Galeria Sura*: Josep Lloveres, Maria Vall Mundó, Jaume Canyameres, Bosch Roger, Fanni Borrell Martí, Rafael Zabaleta, Antoni Cumeila (ceràmiques), Tomàs Bel (escultura) i Llorenç M. Altet; *La Pinacoteca*: Ramon Pichot, J. Puig Perucho, Porcar, J. Benavent, Josep Ventosa, Galofré Suris, J. Gil Moreno de Mora, Saluz de la Maza, Ju Pascual, I. Pulgengoles i L. Muntaner; *Galeria Augusta*: Calsina, I. Miret, Serrasanta, Ricard Rotllan, Ignasi Gil i Joaquim Marsillach; *Sala Basquets*: E. Garvalda, Carretero Gomis, R. Mas i Mas, E. Vial Hugues, Jacint Conill, Celerí Oliver, Andreu Font i Maria Rosa Arnalauquet; *Sala Casa del Llibre*: Opisso, Sadurn Albanvó, Casanoves, Davallillo, Ros i Güell, Juli Pascual i F. Llop; *Sala Velasco*: Josep Torres, E. Freixes, Fresquet, A. Sitges, Senén Ubiña, Josep Tort, J. Ponsà, Marián Brunet i P. Sabater Jaumà; *Galeria Pons Llobet*: Exposició pòstuma de Joan Fuster; *Sala Purés*: Obres mestres de la pintura flamenca, holandesa i italiana dels segles xvè i xviii, Amat, Carles, Humbert, Mallol Suazo, Montpou, Pruna, J. Serra i Sisquella, amb les seves obres més representatives; pintura del segle XIX, amb obres de Fortuny, Martí Alsina, Barrón, Baixe-

res, Ventura-Vega, Roig Solel, etc.: *Galeria Pallarès*: J. Monquió, Samuel Fabra, Ferran Aguilà, Aïxas Dalmau, P. Batalla i Casanoves Nolist; *Sala Pissó*: B. Geli Roig, Montcada Galvach, Miquel Gayo, Artur Martínez, pintura antiga i Isidre Odena; *Sala Carat*: Todó-García, Josep Caballero, M. Mampaso, Guansé, Riu Serra (escultures), Jordi Curó, Dàrius Suró i Will Faber; *Galeria Laietana*: Rafael Figuera, pintura antiga, Tramulles, Berea i Guardiola (ceràmica, pintura i escultura); *Sala Vayreda*: Francesc Espriu, obres mestres, Xavier Suay i Lluís Praden; *Galeria El Jardi*: Kitty Pagés, Elisard Sala (ceràmiques), Jiménez Balaguer i Méndez; *Galeria Cristina*: Miquel Moll, J. Baqué, Grup A.D.A. i A. Pujol Bosch; *Casa de l'Artista*: Joaquim Mir, Francesc Gimeno, Anglada Camarasa i pintura vuitcentista.

¶ Aviat serà inaugurada una gran sala dedicada a la pintura i escultura romàniques, al Museu Episcopal de Vic, on podran ésser admirades les pintures murals procedents de les antiquíssimes esglésies de Sant Martí Sescorts, Brull, Seu d'Urgell i Sant Sadurní d'Osonort. També hi figuraran taules policromades, veritables joells de l'art romànic, com el baldaquí de Ribes i els frontals de Sant Martí, Vida de Maria i Santa Marquerida. Aquesta sala portarà el nom dels Amics dels Museus, de Barcelona, amb l'ajuda dels quals s'ha pogut fer la instal·lació.

¶ Salvador Dalí ha presentat una exposició de les seves pintures a la Galeria Viehl, de París, amb l'expectació i escàndol propagandístic acostumats.

¶ Al Palau de la Virreina, de Barcelona, han estat inaugurades les noves sales habilitades en el que era l'entrada de l'edifici suara convertit en museu. Amb aquest motiu s'ha fet una exposició amb una mostra molt completa dels objectes que per donació, llegats o adquisició han ingressat aquests anys darrers al patrimoni artístic de la ciutat. En la ceràmica destaquen les peces de terrissa trobades en el replè de diverses voltes de l'antic Hospital de la Santa Creu, i el centenar de peces procedents de les excavacions fetes en els antics forns de la vila aragonesa de Muel. La pintura i escultura medievals procedeix, en sa majoria, de la col·lecció Bosch i Catalineu i aplega un conjunt de peces d'extraordinària bellesa i vàlua. El retaule dedicat a Sant Antoni Abat, atribuït al Mestre de Rubió, l'Epifania, de Jaume Cabrera, i el retaule valencià del segle xv dedicat a Santa Bàr-

bara, junt amb el fragment de retaule de la Crucificació de Sant Andreu, de Lluís Borrassà, són obres de pintura medieval que fan l'orgull de qualsevol museu, així com un conjunt de talles romàniques i gòtiques. Cita apart mereixen els cinc grans sepulcres gòtics, procedents del monestir de Matallana, monumentals i bellíssims, i el gran plafó mural de pintura al fresc procedent del poblet de Bierge, amb escenes de la vida de Sant Nicolau, obra del segle xiii, de magnífica factura i en prodigiós estat de conservació. Els dos llegats, Fortuny i Apelles Mestres, són igualment dues col·leccions importants. Quatre esplèndides obres de Frederic de Madrazo, prop de dos-cents apunts i dibuixos de Maria Fortuny formen el donatiu del fill del gran pintor reusenc mort a Venècia el 1949. I el llegat Apelles Mestres, menys homogeni, però molt més extens i amb un bon nombre d'obres de qualitat excepcional. En el capítol d'adquisicions destaquen els set Lorenzales, obres molt representatives de l'estil de l'excel·lent professor i artista. I en l'escultura, impossible silenciar un tors d'Enric Casanoves i La sardana, meravellosa, i un nu en pedra calissa de Joan Rebull.

¶ El pintor Carles Nadal, que resideix a Bèlgica, ha presentat una exposició d'aquarel·les, pintures murals i projectes de vitralls a la Sala d'Art de la prestigiosa Agrupació Artística de Düsseldorf, Alemanya.

¶ Albert Junyent ha tingut oberta una exposició de pintures a la Sala Mirador, de París.

¶ La Col·lecció de Gravats contemporanis Rosa Vera, de Barcelona, ha concedit el seu premi anyal, que en 1952 correspongué a Francesc Todó Garcia pel seu aigualort *Vallcarca*.

¶ L'escultora Montserrat Junoy ha traslladat el seu domicili de Barcelona al Brasil. Abans de deixar Catalunya, fou col·locada al Parc de la Ciutadella la seva obra *Genoveva de Brabant*.

¶ Albert Gironella ha exposat diverses de les seves obres a la Ciutat de Mèxic i a Tuxtla Gutiérrez, Estat de Chiapas.

¶ També ha fet una exposició de les seves obres, magníficament intuïtives, el pintor valencià Francesc Tortosa; l'exhibició tingué lloc a la *Galeria Prisse*, de la Ciutat de Mèxic.

OBITUARI

¶ Ha mort a Perpinyà el catalaníssim escultor rossellonès Gustau Violet. Artista d'una forta personalitat, fou amb Manolo Hugué

International Mercantile Co., S. A.

Av. 16 Septiembre, núm. 39
damp. 401 Tel. 35-72-10
MEXIC. D. F.

Representants exclusius:
Conserves franceses
La Forest

Angules franceses **Fisse**
Ol. d'Oliva català **Gota
d'òmbra**

Xampany francès
Taittinger

Cognac francès **Morton**
Vins de taula **Margnat
Frères (Bordeaux)**

Olives negres gregues
Fatos Sons & Co.

Dr. SALVADOR ARMENDARES Jr.

Especialista en nens
i alimentació infantil
Consultori:

Av. Alvaro Obregón, 254
Consulta de 11.30 a 13.30
i de 16 a 19 pm.
11-91-52 — 28-84-04
MEXIC, D. F.

Ramon Peypoch

Lago Omega, 255
Col. Anáhuac
Mèxic, D. F.

★
ARTICLES DE CAUTXU
PER A LA INDUSTRIA

★
TUBS PER A LABORATORI I FARMACIA

★
PLANXES DE CAUTXU
NATURAL I SINTETIC

★
GOMES D'ESBORRAR

TELEFON 35-89-40

Distribuidors exclusius: - CASA SOLARES, S. A. - Isabel la Católica, 136 - MEXIC, D. F.

un dels capdavanters de l'anomenada Escola de Ceret. Convençut que Barcelona és la capitalitat de totes les terres catalanes, les seves activitats es desenrotllaren per igual al Rosselló i al Principat, a més esmerçà grans esforços en revigoritzar la forja i la ceràmica catalanes, aquesta darrera conjun-

tament amb Llorens i Artigues. Descansat en pau el distingit escultor català.

¶ Ha mort a Buenos Aires el dibuixant i pintor Lluis Macaya, que tant d'entusiasme posà sempre en el manteniment de les publicacions catalanes a Amèrica.

ment en un ofert al *Tonhalle Concert Hall*, de Zurich, en el qual ha pres part el violoncel·lista Gaspar Cassadó, interpretant els Concerts de Vivaldi i de Bocherini.

¶ A la *Sala Gaveau*, de Paris, Leopold Querol ha donat en un concert l'audició íntegra de la *Ibèria*, d'Albeniz. Aquesta obra ha estat gravada recentment en un disc de microsolc pel mateix pianista valencià.

LA MÚSICA I ELS MUSICS

¶ A l'Associació Musical Estela, de Barcelona, ha donat un concert el mezzo-soprano Anna Ricci, amb obres i estrenes de Poulenc, Debussy, Ravel, Bartók i dels catalans Toldrà, Valls, Gerhard, Montsalvatge, Blancafort i Mompou, acompanyades al piano pel mestre Jordi Giró.

¶ Com a colofó de les festes commemoratives del cinquantenari de l'Orfeó de Sants, hi hagué un concert al Palau de la Música Catalana, amb la interpretació del *Magnificat*, de Bach, i la *Novena Sinfonia*, de Beethoven, pel dit Orfeó, els solistes Pura Gómez, Montserrat Martorell, Bartomeu Bardají i Josep López Esparver i una orquestra de vuitanta músics, sota la direcció del mestre Antoni Pérez Moya.

¶ A la Sala Lluís Millet, del Palau de la Música Catalana, s'ha celebrat un concert-homenatge al mestre Enric Morera, amb motiu de complir-se el desè aniversari de la seva mort. Foren interpretades obres de cambra del mestre homenatjat per elements de l'Agrupació de Cambra de Barcelona.

¶ L'Orfeó Vigatà, una de les més antigues entitats corals de Catalunya, ha clausurat els actes de les noces d'or de la seva fundació, amb un concert donat al primer teatre d'aquella ciutat i amb la col·laboració de la cobla *Barcelona* i l'Esbart Montserrat. També fou homenatjat el seu director i fundador mossèn Miquel Rovira.

¶ S'han posat a la venda els primers discos gravats a Londres per l'Orquestra Municipal de Valèn-

cia, sota la direcció del mestre Josep Iturbi. Es tracta de la *Marsa buirca*, de Manuel Palau, i de l'*Homenaje a la Tempranica*, de Joaquim Rodrigo, els dos més destacats compositors valencians de l'actualitat.

¶ Amb motiu de la commemoració del cinquantenari de la fundació de l'Agrupació Mútua del Comerç i de la Indústria, de Barcelona, l'Orfeó Català ha donat un concert al Palau de la Música Catalana, amb un èxit grandios i amb la repetició de les composicions més aplaudides, tals com *El caçador i la pastoreta*, de Botet; *L'hereu Riera*, de Cumelles, i *La mort de l'escola*, de Nicolau. Dirigí el seu mestre director, Lluís M. Millet.

¶ Al Palau de la Música Catalana, l'Agrupació mallorquina *Danzaires de la Vall d'Or*, de Sòller, ha estrenat el poema líric-folclòric *Cant a Mallorca*, que és una exaltació de les Illes a través de la poesia, la música i les danses populars segons el curs dels mesos de l'any.

¶ El mestre Josep Sentis, que fa més de quaranta anys que resideix a Paris, acaba de guanyar el *Gran Premi de la cançó de Paris*, renyidíssim certamen on concursaren mil dues centes composicions, i en el qual triomfà el nostre compatriota amb la cançó *Mon livre d'images*.

¶ L'Orquestra Catalana de Cambra, de Barcelona, que dirigeix el ciutadà suís mestre Jacques Bodmer, ha donat diversos concerts a Suïssa, on ha triomfat especial-

¶ L'Orfeó del Casal de Catalunya, de Buenos Aires, ha ofert un concert al Teatre Municipal *General San Martín*, sota la direcció del mestre Pere Bosch. El programa estava format amb obres dels mestres Morera, Millet, Pérez Moya, Lambert, Clavé i Oliva, dels argentins Gilardini, Boero, Schiurman i Massa, i una de Bach.

¶ L'Orfeó de Sants ha homenatjat el mestre Antoni Pérez Moya, amb motiu d'haver-se complert vint-i-cinc anys de cantar sota la seva direcció. Hi hagué regals, obsequis i parlaments adequats, ultra un concert quasi exclusivament d'obres del mestre, amb la col·laboració de la cobla *Barcelona* i de molts ex-cantaires que s'hi sumaren unànimement.

¶ Integrades en els concerts habituals de l'Orquestra Municipal de Barcelona, han estat estrenades diverses obres de compositors catalans: Un *Adagio* i un *Allegro* per a orquestra de corda, del mestre Agustí Borgunyó, resident a Nova York; *Cançó i dansa No. 6* i *Cançó i dansa No. 7*, de Frederic Mompou, i el poema simfònic *Enigmes*, de Ricard Lamote de Grignon, premi Ciutat de Barcelona 1951. Totes aquestes primeres audicions han estat dirigides pel mestre Toldrà.

¶ L'Associació Musical Estela, de Barcelona, ha estrenat l'òpera de cambra *Eridon i Amira*, poema de Goethe, traduït per Joan Maragall i amb música del mestre Josep M. Roma. N'han donat una segona representació al Palau de la Música Catalana, amb els so-

listes Dolors Torrentó, Margarida Goller, Gaïeta Renom i Francesc Paulet, sota la direcció escènica d'Enric Climent i amb decorats de Ramon Rogent.

¶ Invitats especialment pels *Concerts Lamoureux*, han anat a París, per a actuar-hi, la pianista Rosa Sabater i el director de

l'Orquestra Municipal de Barcelona, mestre Eduard Toldrà.

OBITUARI

¶ Ha mort a Barcelona, als 56 anys, el mestre Enric Gibert Camins, director de la Capella de Música Burès, de Castellbell i Vil·lar.

ELS ESTUDIS I LES CIÈNCIES

¶ Ens plau consignar elogiosament unes quantes activitats científiques i professionals del doctor Pelai Vilar, establert a la ciutat de Pachuca, capital de l'Estat d'Hidalgo. Darrerament, a l'aula José Terrés, de l'Hospital General d'aquesta ciutat de Mèxic, ha presentant el seu treball d'ingrés a la *Sociedad Mexicana de Otorrinolaringología y Broncoesofagología*, sobre *Influència de la miringotomia en absència d'otitis, sobre els trastorns digestius del lactant*, i a la X Assemblea Nacional de Cirurgians, un treball estudiant *Un cas de diagnòstic otorrinolaringològic difícil. Infiltracions leucèmiques de la larinx?* I la revista *Acta Médica Hidalguense*, fundada i dirigida pel doctor Vilar, acaba de complir cinc anys de vida.

¶ El pare Miquel Batllori, director de l'Arxiu Històric de la Companyia de Jesús, de Roma, ha inaugurat el curs del Conferència Club, de València, amb una dissertació sobre el tema *Pèlta història dels grans Borges*, utilitzant una gran quantitat de material inèdit provinent dels arxius secrets del Vaticà, especialment la correspondència privada d'aquells personatges valencians. El pare Batllori prepara una antologia d'aquesta correspondència per a la col·lecció *Els Nostres Clàssics*.

¶ El doctor Ramon Sarró, catedràtic de Psiquiatria i director del Dispensari d'Higiene Mental, de Barcelona, ha pres part en el IV Congrés Internacional de Salut Mental celebrat darrerament a la ciutat de Mèxic.

¶ La Societat Piemontesa de Stomatologia ha convidat el doctor barceloní Antoni Nadal Valldaura a donar diverses conferències en centres mèdics del nord d'Itàlia i a assistir al seu Congrés celebrat a Torí. El cèlebre odontòleg donà conferències a Mida, a la Universitat de Gènova, a l'Hospital Civil de Venècia i a l'Hospital Central de Trieste.

¶ Convidats especialment per a participar en un Congrés Internacional d'Odontologia, han anat a Londres els especialistes barcelonins doctors S. Gener Ferrer i F. Cases Romeu.

¶ En una reunió a la qual foren convocats tots els adherents de la

Comissió Arts i Lletres del Centre Català de Santiago de Xile, s'acordà dissoldre-la i fundar, per a substituir-la, la Institució de Cultura Catalana, amb directrius semblants a les que funcionen a París i a Mèxic. El Comitè Directiu ha quedat constituït així: Pelai Sala, president; Joan Juanet, vice-president; Joan Cabané, tresorer, i Margarida Oyonarte, secretari.

¶ La Societat Alemanya de Ginecologia ha elegit membre de la institució el doctor Joan Vanrell Cruells, director de l'Hospital Municipal de Nostra Dona de l'Esperança, de Barcelona.

EL TEATRE

CASANDRA, tres actes de MARIA LLUISA ALGARRA.—*Sala Moltèrc, Mèxic, D. F.*

Maria Lluïsa Algarra ha estructurat en una àgil comèdia dramàtica una situació revolucionària, que l'autora ha conegut en els primers dies de la guerra de casa nostra. L'origen i la catalanitat del conflicte no són pas escamotejats per Maria Lluïsa Algarra. Al contrari: el senyor Círrera és un industrial, fabricant de teixits, i a desgrat que es manifesti en castellà i en llavis de l'actor mexicà Julio Taboada, respira aires terrassencs o sabadellenca —qui podria precisar-ho?— a dojo. És un industrial reaccionari, nodrit per una sèrie de tòpics que ens sabem de memòria. L'únic esperit despert, obert a les inquietuds de l'altra banda, la que té la raó i per tant perdrà, és el de la seva filla petita, la Cassandra. Com la Cassandra mitològica, té la sorprenent virtut d'endevinar el que passarà. I mentre les seves prediccions són sobre el temps, mentre el seu sentit especial li fa preveure coses que passen tot seguit, els afectats directament se'n ressenten, però no passa res més. Després, quan el personatge s'ha humanitzat, amb unes proporcions angoixoses, i quan els seus pressatges van més enllà de les banalitats, l'obra arriba al climax. Perquè el pare, i els germans, i la mateixa mare, fan una massa anodina que no pensa en altra cosa que en la fuga, la immediata salvació material. I en els llavis de Cassandra sorgeix el missatge,

Cortines d'acer

ESCUDE, S.A.

Dr. Velasco, 146

EXC. 1259-06 - MEX. 35-61-57

Mèxic, D.F.

EXCLUSIVAS
CATALOMEX

Matèries primes per
a les indústries de
PERFUMERIA
FARMACIES - LICORS
AIGÜES GASOSES

Representant exclusiva per als Estats de
Puebla, Veracruz, Oaxaca i Tlaxcala

4 Oriente, 204.
PUEBLA, Pue.

Pl. Parque España, 7 — Trín 17-05-35

MOBLES CATALÒNIA, S. R. L.

EXPOSICIO: Insurgentes. 368

Tel. 11-17-34

FABRICA: Irlanda. 128

Tel. 10-52-95

MEXIC, D. F.

Perfectes en qualitat
i en preu

Vendes al comptat
i a terminis

fort, comprenedor. Perquè no solament veu més endavant, sinó més endintre.

La figura de Cassandra és una filigrana, un prodigi de dibuix. Hi ha moments que sembla que desbordi la mateixa autora. Bé la figura del pobre senyor Cirera, presentit lector contumac de *La Veu*. Una mica fugaces les figures de la filla gran i el noi, el qual serveix per a plantejar l'únic absurd inadmissible de l'obra: que sedueixi Helena, la minyona, i que això sigui l'incident revolucionari dels obrers del senyor Cirera. Els motius dels treballadors de tots els senyors Cireres eren més intensos, i llur bandera molt més alta que no aqueixa d'una noia, la virtut de la qual ha sucumbit al senyoret. Un altre personatge ben traçat — a estones amb avarnissament — és el del secretari del burges, empedernit llepaire. — A. A. G.

EDICIONS CATALONIA, DE MEXIC, NO VOI REINCIDIR, PER ARA, A UNA SEGONA CONVOCATORIA DEL SEU PREMI GUIMERA

En les respectives dates que figuren al capdamunt de cadascuna d'elles, s'han creuat les cartes que reproduïm a continuació:

1

«Mèxic, D. F., 22 de maig del 1953.

Sr. Avell Artís.—Edicions Catalònia.—Av. Insurgentes, 70.

Distingit i admirat amic:

Recordareu que, arran del veredict del Premi Guimerà, en Dalmau va exposar-vos el desig de fer una nova convocatòria, aquesta vegada donant-lo excepcionalment amb 600,00 dòlars per raó d'haver-se declarat desert el Premi anterior, i que aqueixa nova convocatòria es publicà al mateix temps que LA NOSTRA REVISTA dongués publicitat al veredict.

Malgrat el temps transcorregut i haver-se donat a conèixer el veredict, no ha estat novament con-

vocat. Suposo que això deu obeir a raons que jo ignoro, però en la meua condició de dotadora del Premi Guimerà que vaig posar sota el vostre patrocini crec convenient, després de tant de temps, retirar el Premi de referència del patrocini d'Edicions Catalònia i de LA NOSTRA REVISTA.

Rebeu l'expressió d'amistat i consideració de la vostra afina, Emma Alonso de Costa.»

2

«25 maig 1953.

Sra. Emma Alonso de Costa.—Ciutat.

Benvolguda Emma:

Acabo de rebre la vostra carta del dia 22. No crec que l'afer al qual us referiu sigui mereixedor de tanta solemnitat, fins al punt de fer-vos certificar la trama. Si no hi havia res escrit sobre el pacte, sobrava la literatura tronitruant. D'altra banda, el fet de no publicar una segona convocatòria del Premi Guimerà equivalia, em sembla, a la ferma decisió de no repetir la prova, per la meua banda. Els malsdecap que m'ha reportat el Premi Catalònia de Novel·la i la poca consistència literària o teatral de les obres rebudes optant al Guimerà, em dissuadiren de la conveniència de no repetir la prova. O, més quan en una repetició corriem el risc, amb l'augment del valor del Premi, de rebre qui sap quina pila de bestieses oblidades de lleure: i, encara, un de pitjor: que s'hagués de concedir el premi a qualsevol d'aquells botiflers amb els quals mai no transigirà la meua dignitat de patriota català.

Es tot això el que us hauria dit, estimada Emma, a vos o al vostre marit, el dia que us haguéssiu pres la molestia de donar un tomb per la meua botigueta — de la qual tothom sap que sóc esclau durant tretze hores diàries — o bé us haguéssiu decidit a telefonar-me per inquirir què passava amb referència al cas que us ha fet escriure

les solemniais ratlles que contesto cuita-corrents.

Amb una salutació afectuosa per a en Dalmau, us besa els peus, respectuosament, Avell Artís.»

NOTICIARI

† L'Agrupació Catalana d'Art Dramàtic, de Mèxic, prepara per a aviat les estrenes d'*El Comte Arnau*, d'Antoni Ribera, i *Secret*, de Lluís de Rialp i Ferran de Xerica, respectivament, Premis Ignasi Iglésies 1949 i 1951.

† Ha estat uns dies a Barcelona Montserrat Julió, que resideix habitualment a Santiago de Xile, on ha estat deixeble de Margarida Xirgu. Aprofitant la seva estada, s'organitzà una vetllada d'homenatge a casa el patrici barceloní Lluís Serrahima, amb representació de la farsa de Tchékov *El prometatge*, adaptada per Joan Oliver i L. Sitges. Només hi ha tres papers, que foren interpretats per la Julió i per Joan i Rafael Serrahima. La vetllada finalitzà amb la recitació de poesies de Maragall, Riba i Carner per l'actriu homenajada.

† Amb motiu de complir-se el primer aniversari de la mort de Josep M. Folch i Torres, la *Juventut de la Farandola*, de Sabadell, estrenà una comèdia per a infants de Ramon Folch i Camarassa, fill de l'homenajat, sota l'advocació del qual s'havia convocat un concurs de teatre per a infants, del qual resultà guanyadora aquesta obra: *Un vailet entre dos reis*.

† Coincidint amb una exposició col·lectiva dels pintors moderníssims Tàpies, Ponç, Cuijart, Aleu i Garcia Vilella, celebrada a Martorel, foren presentades les tres obres en un acte Esquerdés, *parac i enderrocs esberlant la figura*, *Nocturns encontres* i *La mare máscara*, originals de Joan Brossa, autor que milita igualment en idèntic pla d'idees estètiques que aquells pintors d'avanguardia.

† Al teatre de la Caixa d'Estalvis de Barcelona s'ha fet una representació de *Canó de remats*, obra d'Esteve Albert, amb melodies musicals del pastor Joan Lluis.

† L'Agrupació Cultural Uralita, de Cordanyola, ha estrenat una obra de l'escriptor Ramon Vinyes, mort suau: *El Bufanivola*.

† Al Teatre Club Diagonal, del capdamunt del carrer Arbau, de Barcelona, s'han fet una sèrie de representacions úniques, a base d'estrenes d'autors novells. Les sessions eren organitzades per Claudi Fernández i Castanyer i interpretades per la Companyia Catalana Barcino. Fins ara s'han donat les obres següents: la comèdia *El procés de Diana Wur-*

Manufactures Mas Deep

MD

100/100 Llana

ELS MILLORS
TEIXITS DE PUNT
EN SUETERS,
JERSEIS
I JAQUETES
PER A SENYORA

De venda als grans establiments del centre
Tel. 21-19-28 **Anillo Circunvalación, 40**

ton, d'Enric Claveguera Munté: *Gulliver i els gegants*, comèdia en tres actes de Rafael Tasis: *No jutjaràs...*, comèdia en tres actes de Joan Cornudella; *Generosa*, comèdia en tres actes de Claudi Fernández i Castanyer; *La presó de Lleida*, poema en un acte de Joan Rial-Sellarés; *Desvetllament*,

comèdia en tres actes de Jaume Arau i Gatuells; *Única filla*, comèdia en tres actes de Josep Brilles; *El llicenciat de Montpeller*, poema dramàtic en tres actes d'Eduard Guasch i Vinyes; *Maritza*, comèdia en tres actes de Josefina Solsona i Querol; i *Maria Glòria*, de Florenci Cornet.

CURSOS I CONFERÈNCIES

¶ El doctor J. Obiols Vié ha donat una conferència a l'Associació d'Humanitats Mèdiques, de Barcelona, amb el tema *L'autobiografia com a document psicopatològic: Rousseau, Casanova i Dali*.
¶ Organitzada pels Amics dels Museus, de Barcelona, el director de l'Institut Municipal d'Història de la Ciutat, Agustí Duran i Santpere, ha donat una conferència parlant de *La caracterització dels barris barcelonins*, referint-se concretament al barri del Pi, la història del qual fou reconstruïda a través de mil anys fins a l'època actual.

¶ L'artista i crític Rafael Benet ha donat una conferència a les Galeries Sant Jordi, de Barcelona, sobre *La vida d'un pintor, explicada per ell mateix*.

¶ Adscrit a la Comissió de Cultura del Casal de Catalunya, de Buenos Aires, ha estat creat un Ateneu «d'objecte del qual és promoure i fomentar en un cenacle d'intimitat i comprensió mútua —especialment entre la joventut— la conversa i discussió sobre diversos temes encaminats a acreixer els coneixements dels catalans, i orientats vers la vigorització i enaltiment de Catalunya.» Fins ara han estat tractades les ponències següents: *La crisi política mundial*, pel doctor Joan Cuatrecasas; *Els plats voladors i la situació internacional*, per l'enginyer Jaume Vachier; *A l'entorn del missatge de Serra i Moret*, pel

doctor Joan Rocamora; *Vivendes catalanes: Causes i efectes de la vida del nostre poble i La nova habitació a Catalunya i a la resta del món*, per l'arquitecte Antoni Bonet; *Consideracions sobre l'Onze de setembre*, per Josep Rovira i Armengol; *El cosmopolitisme i la sobirania nacional*, per Jaume Cases; i *El compromís de Casp. II de l'Imperi Català*, per Isidre J. Palmada.

¶ Tomàs Roig i Llop ha donat una conferència a l'Acadèmia de Taquígrafia de Barcelona, parlant de *Figures barcelonines a través de la caricatura*, i a l'Associació de la Premsa, de Barcelona, n'ha donat una altra —que devia ésser la mateixa— sobre *Caricatures de barcelonins dels nostres dies*.

¶ Al Club del Llibre, de Barcelona, ha donat una conferència Lluís Romero amb el tema *La lliçó dels clàssics*.

¶ L'enginyer Santiago Rubió i Tuduri ha donat una conferència a l'Institut Francès d'Estudis Superiors, de Buenos Aires, tractant de *La hipòtesi rotacional de Descartes i la solució de l'enigma de la llum*.

¶ El professor doctor Lluís Santaló ha parlat al Casal de Catalunya, de Buenos Aires, sobre *Vantatges i realitats de la Ciència*, en una dissertació organitzada per la Secció de Cultura.

¶ Ha estat objecte de comentaris apassionats i censures el fet, positivament insolit, que Josep M. Miquel i Vergés donés una conferència, en un castellà divertidíssim segons diuen els qui ven assistir-hi, al *Casino Español*, de Mèxic, redós habitual de falangistes i enemics de tot el que tingui un alè de català. La falla ha estat tan gruixuda, que fins i tot ha servit perquè algun agrupament polític ho aprofités per fer córrer profusament un full clandestí en el qual es retreuen textos de Miquel i Vergés francament separatistes i se li recorda que havia estat canceller de l'Ambaixada de la República Espanyola a Mèxic, ara fa dos o tres anys.

¶ Alexandre Gali ha presentat a la Societat Catalana d'Estudis Històrics *Una interpretació de la divuitena centúria*. La seva tesi central és que Catalunya, si bé ha sofert en la seva vida material molts dels canvis i revolucions de la divuitena centúria, no ha experimentat la crisi mística en què aquells canvis es fonamentaren: visió pessimista, segons el senyor Gali, i de la qual, naturalment, es plany.

¶ A la pròpia corporació, Josep Font i Solsona ha presentat el seu treball *Nomenclàtor sepulcral de catalans notables*. El comunicant declara que la seva tasca investigadora li ha reportat de conèixer incidències de tota mena; entre altres, de saber una nota ben deplorable: la desaparició de les despulles d'Antoni de Campmany i de Carles Aribau, que eren guardades al presbiteri del Cementiri de l'Est de Barcelona.

CONFITERIA

sendra

PASTISSERIA OVIEDO

Tortells i Braços de gitans de crema, cabell d'àngel, nata i massapè :: Ensamades, Lioneses, Sares, etc. :: Especialitat en Pastissos "Exposició", de nata gelada. **VENEM NATA A PES.**

Juanacotlán, 139

Tel: 15-07-23

MEXIC, D. F.

NOTICIARI GENERAL DE L'INTERIOR

¶ Uns obrers que estaven excavant un vall, a uns tres-cents metres del grup de cases de Sant Marcirià, a la carretera de Banyoles a Camós (Girona), han trobat vuit esquelets humans que, segons l'examen dels tècnics del Centre d'Estudis Comarcals, han restat catalogats com a provinents d'una antiga necròpolis visigoda.

¶ Segons el cens de l'any 1950, la província de Barcelona registra un total de 2.332.110 habitants, amb un augment de 300.244 respecte l'anterior decennal. No cal dir que, segons el periòdic d'on traïem aquestes xifres, «gran parte de este incremento se debe a la llegada de personas procedentes de otras regiones españolas».

¶ Ha estat declarat conjunt històric-artístic el Parc de Vall-Paradis, dit també d'Egara, de Terrassa, que engloba des de les esglésies visigòtiques fins a l'antiga cartoixa.

¶ A Figueres han celebrat el IV Concurs Literari organitzat per la redacció de l'Almanac-Guia comarcal *L'Empordà*, amb el següent resultat: Primer i únic premi, per a Boreàs, de Sant Feliu de Guixols, per la seva composició poètica *Sóc vent fort*, Primera menció honorífica, per a Maria Ribot, de Palafrugell, per la poesia *Cançó de tramuntana*. Segona menció, per a Agustina Pla, de Barcelona, pel seu treball *Tramuntana*. Tercera menció, per a Baldomer Salabert, de Figueres, per la seva prosa *Mosaic empordanès*.

¶ Per l'historiador tortosí i membre de l'Acadèmia de la Història, Enric Bayerri Bartomeu, han estat trobats als arxius de l'Ajuntament d'Ulldecona un parell de centenars de documents i pergamins, en llatí, català i castellà, del segle XII fins al XVII, amb l'historial dels Templers i de l'Orde Militar de Sant Joan de Jerusalem pel que fa a la comarca tortosina. Aquests documents

es creien perduts del tot. El més antic es del 1150 i el més modern data del 1582.

¶ El pressupost de l'Ajuntament de Barcelona per a l'any 1953 és d'un total anivellat de ... 522.828.710,32 pessetes, exactament.

¶ Segons la revista *Barcelona Atracció*, durant l'any 1951 han passat per Barcelona 124.359 turistes, repartits per grups nacionals de la següent manera i en relació amb el 1950: Francesos, 40.329 i 38.763, respectivament; anglesos, 12.880 i 7.012; suïssos, 11.941 i 6.777; nord-americans, 6.406 i 4.935; belgues, 9.122 i 4.405; italians, 9.115 i 20.517; suecs, 3.552 i 634; alemanya, 2.829 i cap el 1950; argentins, 2.325 i 4.115; portuguesos, 2.758 i 1.156 el 1950, a més d'altres de diverses nacionalitats en quantitats més reduïdes.

¶ En els terrenys de la necròpolis celibèrica de Can Missert, de Terrassa, s'han trobat ossos a una fondària d'un metre vuitanta per sota del nivell on es van trobar anteriorment les urnes cineràries de la primera Edat del Ferro.

¶ El *Ministerio de Educación Nacional* ha aprovat un projecte d'obres de restauració i de con-

servació de l'església de Santa Cecília de Molló (Girona), per un cost de 93.361,14 pessetes. També per a obres a la Col·legiata de Sant Vicents de Cardona (Barcelona), igualment per a les muralles de Tarragona, amb un import de 42.634 pessetes. I per a l'església d'Espluga de Francolí, per un valor de 50.952 pessetes. Totes aquestes construccions són considerades monuments nacionals.

¶ A Olot s'ha celebrat una Festa de les Arts i de les Lletres. El poeta Carles Fages de Climent guanyà la Flor Natural, el pare Joan B. Bertran, l'Englantina, i Sebastià Congost, la Viola. Un premi extraordinari, per a un llibre de poemes inèdit, fou per *Invitació a la vida* (*Les hores dolces*), de Josep M. Espinàs.

¶ A Martorelles, entre el Maresme i el Vallès, a l'indret anomenat Roca d'en Mayol, Antoni Guilleumes, de la Comissió d'Excavacions Arqueològiques, de Barcelona, ha descobert un dolmen, o sigui un sepulcre que forma un passadís de cinc metres de llarg, datat en l'eneolític o primeries de l'Edat del Bronze. L'excavació d'aquest important monument, que ha estat dirigida pel professor Serra i Rafola, ha donat magnífics resultats, no sola per les troballes fetes —consistents en ceràmica, puntes de pedra-sageta i una de llança de bronze—, sinó per les particularitats observades, especialment un pis de pedres planes, sota del qual s'han trobat les restes més antigues contemporànies a l'erectió del sepulcre. A la part superior es trobaren restes de ceràmica de la primera Edat del Ferro, prova d'una utilització posterior. La mateixa Comissió també ha intervingut en les excavacions realitzades a la Cova del Toll, a Moia, a 1.200 metres de fondària, on han estat trobades restes prehistòriques d'uns set mil anys d'antiguitat.

COMPTABILITATS.

tota mena d'assumptes i
fiscals

MIQUEL INESTA POCH

Artículo 123, N° 122, Desp. 202 i 203 — Tela. 36-71-56 i 10-16-23
MEXIC, D. F.

ANTONI VILALTA I VIDAL

ADVOCAT

DESPATX INTERNACIONAL

Patenta i Marques: Josep M. Casals i Baló, advocat.
Comptable i Auditor: Juan Navarro Gálvez, C. P. T.

CORRESPONSALS A LA PENÍNSULA I ALTRES PAÏSOS

Carrer Bolívar, 21, despatxos 509 - bis - 510
Edifici "San Francisco"

Teléfono: 21-03-21 i 35-43-34

MEXIC, D. F.

PANORAMA POLITIC**A LA CATALUNYA
OCUPADA**

¶ El diàleg que s'havia iniciat mesos enrera entre uns quants escriptors catalans i el falangista Ridruejo, des de les pàgines de la *Revista de Rossend Llisterca*, sembla que es vol continuar des de la revista *Alcalá*, òrgan dels estudiants falangistes de Barcelona. Sobre els perills d'aquesta mena de diàlegs, l'organització clandestina titulada Federació Nacionalista Republicana ha llançat un full dient l'opinió que li mereix la nova política cultural que els ingenus creuen que comença a ésser una realitat:

«La revista de les joventuts universitàries falangistes *Alcalá*, fins ara publicada a Madrid, inicia en el seu número vint, del 10 de novembre d'enguany, la seva edició també a Barcelona. Hi col·laboren joves intel·lectuals, més o menys legítims, de l'una i l'altra capital, sota l'ègida emparadora i benivolent del trànsfuga Eugenio d'Ors (sempre tan poc clar de fets com de paraules), i del recent pontífex de la concòrdia a l'espanyola el camarada Dionisio Ridruejo.

»Del primer se'n pot esperar qualsevol posició, mentre sigui a propòsit per incensar-se una virgata més. El segon sembla que hagi descobert una nova ocupació messiànica, com és del gust del falangisme. La revista dels estudiants totalitaris, tribuna d'iniciatives inversemblants i fins ara ex-xorques, els ha obert els braços, i tots junts volen abraçar-nos fraternalment.

»Abans de poder pensar en els paranyes d'aquest missatge, la indignació més espontània ens els faria rebutjar. Després de tretze anys de voler-nos ignorar, però de perseguir-nos implacablement, de perseguir la nostra ànima nacional, assagen, ara, aquesta insidiosa maniobra, on l'enemic —el d'ahir, el d'avui, el de sempre— se'ns presenta sota una pell de

be. Quan els editors d'una publicació catalana han estat recentment empresonats, quan la censura no ha minvat el seu rigor, quan no es poden publicar en català diaris ni revistes, tot diàleg amb l'enemic és un error condemnable i tota entesa i fins col·laboració és senzillament una traïció. (No recordeu, vosaltres, els possibles aprenents de traïdors, que els vostres companys o els vostres majors van morir, molts d'ells, no per haver tingut activitats polítiques, sinó perquè eren bons catalans?) És que llur record —presència constant— no pesa en la consciència dels que amb alegre irresponsabilitat, o enduts per un fatu afany de notorietat, s'han deixat seduir per la falsa bona voluntat dels companys del règim franquista? La Universitat nostra és, com deia no fa gaire un prototrànsfuga, funcionari intel·lectual de l'Estat, subterrània. A qui tindria el deure de portar a terme mestratge fecund, li responen que la nostra cultura ha de germinar encara en el silenci.

»La maniobra és barroera en molts aspectes: primerament, perquè la publicació que la preconitza és irresponsable, sense ressò en la premsa de normal difusió; segonament, perquè serveix per una possible justificació del teòric canvi de comportament del govern davant d'organismes internacionals, i tercera, perquè arriba tard, la hem vist un altre trànsfuga, Juan Estelrich, aprofitar publicacions catalanes, fins clandestines, per servir els seus nous amos.

»Oleriment arriba tard. Molt possible fora que l'any 1939 molts catalans haurien respost. Aquesta camarades haurien d'haver donat a llegir els seus *Alcalá* als jutges militars que han signat la mort de milers de compatriotes. No van tenir suficient intel·ligència d'atreure's el poble cansat de lluita. Van guanyar la guerra i han perdut la pau.

»No hi ha diàleg possible entre l'amo i l'esclau, entre l'opressor i l'oprimit, entre l'escarceller i el pres. No admetem diàlegs imposats, passats per la censura.

»Ara confessen el seu fracàs i proven altres armes per prostituir la nostra cultura. En aquest tombant de la nostra història, no admetem les confusions, ni hipòcrites bones voluntats, ni falsos patriotismes maquiavèlics. I ni quedes algun dubte en la nostra consciència, escolteu aquella veu que en les diades que ens trobem ressona més que mai. Escolteu el President Macià: Catalans!... Barcelona, desembre de 1952.—
Federació Nacionalista Republicana.»

NOTICIAS

¶ Per a tenir una idea aproximada de la carrera d'obstacles que han d'emprendre els escriptors per a poder publicar un llibre en català, s'ha de tenir en compte que les obres noves han de passar per cinc menes de censura: la censura governativa local sobre l'obra i les idees de l'autor; la censura de l'organisme oficial central de la Falange Espanyola; la censura eclesiàstica; la censura militar (Oh! Lléi de Jurisdiccions!), i la censura del Ministeri de la Governació de Madrid. Amb la fama de treballadors que tenen ben guanyada els funcionaris de l'Estat espanyol de tots els temps, calculeu els dies, les setmanes i els mesos que s'han d'escoliar abans no s'arriba a aconseguir que una obra inèdita hagi passat per tantes mans. Per això, si no es tracta d'un autor molt ben protegit per un capítol del règim (i per això, naturalment, ha d'haver fet els seus mèrits), és impossible que aparegui cap obra d'actualitat. Perquè, quan ha passat per totes les censures, ja s'ha fet vella. I els nostres escriptors es van fent vells amb les obres de la seva joventut inèdites. Hi ha, naturalment, escriptors oportunistes i aprofitadors del moment, que agafen per excusa totes les dificultats de la censura per aprendre l'espanyol o *idioma del Imperio* i dedicar-se a escriure en la llengua manlleuada i sobre temes d'història, preferentment, que no són d'actualitat i que a més a més, poden fer mèrits interpretant els fets al gust del que paga que, generalment, és el falangista *Consejo Superior de Investigaciones Científicas*.

¶ A propòsit dels escriptors catalans i antics catalanistes que han après l'espanyol a les seves velleses, hi ha els casos exemplars de Manuel de Montolio, Josep M. de Sagarra i Carles Soldevila. El primer ha declarat amb orgull que és un perfecte escriptor bilingüe i en parlar de l'idioma castellà, ja

LA MEDICO FARMACEUTICA, S. de R. L.

CLINICA **SANATORI** RAIGS X

Eric. 28-87-28 **Guadalquivir, 78** Mex. L-25-96
MEXIC, D. F.

en diu *mestro idioma*, com la cosa més natural del món. El cas de Josep Pla és diferent. El seu castellà té la virtut d'exasperar els falangistes, perquè els fa l'efecte que escriu amb aquelles catalanades amb el deliberat propòsit de fer malbé l'idioma. Mal per mal, prefereixen el castellà de Sagarra, perquè troben que té un regust de diccionari molt divertit i els va molt bé per a fer la migdiada. El difunt *Xénius* (Eugenio

d'Ors), per no perdre l'espanyol que li ha costat tantes suors, ja no escriu mal en català. I veient que no acaben de donar-li l'alternativa com a escriptor nacional, vol mirar de fer mèrits davant de l'Acadèmia i, a través dels seus vulgars articles periodístics de *La Vanguardia Española*, els proposa l'enriquiment del diccionari amb autèntiques catalanades dignes de Josep Pla.

ELS CATALANS A L'EXILI

¶ La Conferència Nacional Catalana que havia de celebrar-se a la ciutat de Mèxic el passat mes d'abril, ha estat ajornada per tal de poder donar a conèixer als adherits i simpatitzants les noves i valuoses Ponències que ha rebut la Comissió Organitzadora i d'altres que en té d'anunciades de l'interior de Catalunya, de València, del Rosselló, de França, de Colòmbia i de l'Argentina. Mentrestant, la major part de les entitats adherides ja han designat els seus Delegats al Ple de la Comissió Organitzadora. La data definitiva de la celebració de la Conferència s'ha fixat per als dies 11 al 14 de setembre.

¶ Els catalans de la República Argentina tornen a posar-se a la davantera en les activitats patriòtiques de tota mena, des de la constitució de noves entitats catalanes fins a l'organització d'actes i conferències. Després de la constitució del Club Català, de Córdoba, ha estat creat el Casal Català, de San Rafael (Mendoza), i ara s'està col·lectint l'organització d'un nou Centre Català a Quilmes. El Grup Joventut Catalana, adherit a la Conferència Nacional Catalana, continua el seu cicle de conferències patriòtiques i, últimament, ha ocupat la seva tribuna Francesc Arnó, secretari de Comunitat Catalana, el qual ha parlat, com es mereix, del llibre del reusenc renegat J. Fontana, titulat *Los catalanes en la guerra de España*; Jaume Vachier va parlar en l'acte d'homenatge a Francesc Macià.

¶ La Comunitat Catalana de Mèxic ha fet pública la seva adhesió a l'homenatge que es tributa

aquest any a l'heroi de la Independència de Cuba, José Martí, amb motiu de celebrar-se el centenari del naixement d'aquell gran patriota. La Comunitat Catalana de Mèxic ha fet arribar a la UNESCO la seva adhesió al document que, en nom de Catalunya, van signar Pau Casals i d'altres il·lustres personalitats catalanes de l'exili, amb el propòsit d'evitar l'admissió de l'Espanya de Franco a l'organització filial de les Nacions Unides, del qual informarem els nostres lectors en el número anterior. Se sap que d'altres col·lectivitats catalanes d'Europa i d'Amèrica han fet constar, igualment, llur adhesió al Memorial de Greuges presentat al món lliure, encara que no s'hagi pogut evitar l'ingrés de Franco a l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura. I s'està estudiant un nou pla d'acció conjunta de bascos, gal·les i catalans d'orientació democràtica.

V A R I A

¶ Als Jocs Florals de la Ginesta d'Or, celebrats a Perpinyà, va guanyar la Flor Natural el poeta rossellonès Jordi-Pere Cerdà. També van tenir premis els poetes Gràcia B. de Llorenç, Fermí Palau-Caselles, Francis Català, Robert Martí, Joana Mauresc, Pere Verdaguer, Josep Serra Gener, Miquel Guinart, Joan Roig, Josep M. Prous i Vila i Caspdevila-Marcà.

¶ A la ciutat de San Rafael, de l'Estat de Mendoza (Argentina), s'acaba de fundar una nova entitat que duu el nom de Casal Català i que ja compta amb prop de tres-cents compatriotes associats. El seu primer Consell Directiu ha quedat format així: Josep Fa, president; Arseni Aguilà, vice-president; Carles Perejano, secretari; Pere Lluçany, tresorer; Joan Cerdà, Raül Marcó del Pont, Antoni Domènech i Antoni Serrano, vocals; suplents, Sebastià Campderós, Joan Verdaguer, Francesc Serrano i Josep Abad.

¶ Després de la seva renovació reglamentària, el nou Consell Directiu del Centre Català, de Santiago de Xile, ha quedat constituït en la forma següent: President, Joaquim Sabaté; vicepresident, Esteve Vives Cortada; secretari, Peleu Sala; vice-secretari, Francesc Cisa; tresorer, Carles Ribas; bibliotecari, Raül Delfau; vocals, Antoni Pi, Laureà Gil, Antoni Grau, Santiago Inlesis, Claudi Tarragó i Vicents Vernet.

OBITUARI

¶ El dia primer de novembre darrer morí a Mèxic, on estava exiliat, el destacat lluitador obrerista Felip Barjau, antic militant de la Unió Socialista de Catalunya.

¶ El 26 de febrer ha mort a Mèxic la senyora Manuela D'Ocon, vidua de Duran, mare del nostre amic el llicenciat Ot Duran D'Ocon, membre destacat d'Esquerra Republicana de Catalunya.

LA NOSTRA REVISTA

S'IMPRIMEIX EN PAPER
SUBMINISTRAT PER

PAPEL-MEX, S. A.

Ayuntamiento, 112

MEXIC, D. F.

LLIBRERIA CIDE

INSURGENTES, 70

TEL. 05-38-88

MEXIC. D. F. 8

UN LLIBRE D'INDISCUTIBLE INTERÉS PER ALS CATALANS

PAL·LAS

DICCIONARI CATALA IL·LUSTRAT

AMB ETIMOLOGIES I EQUIVALÈNCIES EN CASTELLA, FRANCES I ANGLÈS

VOCABULARIS CASTELLA-CATALA, FRANCES-CATALA, I ANGLÈS-CATALA

Per

EMILI VALLÈS

El PAL·LAS, posat rigorosament al dia, constitueix un densíssim volum de 1.050 pàgines, de mida 20'5 x 37'5 cm, relligat en tela, amb una artística sobrecoberta tirada en offset. D'aquestes 1.050 pàgines, 714 formen el diccionari, compost a tres columnes. Les altres 336, compostes a quatre columnes, contenen els vocabularis, d'una extensió que sobrepassa de molt tots els que fins ara s'han publicat en obres d'aquesta naturalesa al servei del nostre idioma.

Preu: \$ 80.—

LA CIUDAD DE BARCELONA

per JOAN AINALIÀ, JOSEP GUIDIOL i F.-P. VERRIE

Valuosa aportació a la història de la nostra ciutat, editada pel Consejo Superior de Investigaciones Históricas dins la seva sèrie *Catálogo Monumental de España*. Descriu, amb dades profundes i precises, Barcelona des dels seus orígens com a ciutat romana; els primers elements cristians; el període romànic; l'estructura de la ciutat en els segles XII al XVIII; els edificis públics de la mateixa època, i l'arquitectura civil de caràcter privat.—L'obra consta de dos volums de 25 per 17 cms., relligats en tela, el primer contenint tot el text del llibre en 400 pàgines denses i 48 làmines reproduint plànols; el segon volum és format tot ell per les làmines il·lustratives del text, reproduint 1.420 fotografies en nítid rotogravat.

Preu dels dos volums: \$ 120.—

La

COLLECCIÓ CATALÒNIA

segueix essent l'intent editorial en
català més recíbit fora de Catalunya.

Acaba de sortir el volum 18, contenint el llibre inèdit d'A. BLADE
DESUMVILA.

BENISSANET

Algunes pàgines d'aquest llibre, quan l'autor l'escrivia, foren sotmeses a l'alta opinió
d'Antoni Rovira i Virgili. El gran patrici deia, en una carta adreçada a Bladé:

"Veig que la imatge de la terra estimada us resta gravada al front,
com la de l'amia de Jordi de Sant Jordi, i que recordeu aquells
versos de l'alt poeta:

*Desert d'amics — de bens e de senyor,
en estrany lloc — e en estranya contrada...*

\$ 12.—mex.

Els subscriptors el
reben a domicili,
amb el descompte
de costum.

En penso que aquest record d'imatgeria per la pàtria, els catalans
el sentim més vivament que qualsevol altra mena de gent. Però jo
no crec que això sigui precisament l'enyorança a la manera de
Verdaguer, malalt del cor, sinó una mena de desig fervent de tornar
a petjar, a posseir, diriem, la terra mai oblidada."

BENISSANET tanca, en efecte, aquell 'record d'imatgeria' i aquest "desig fervent"